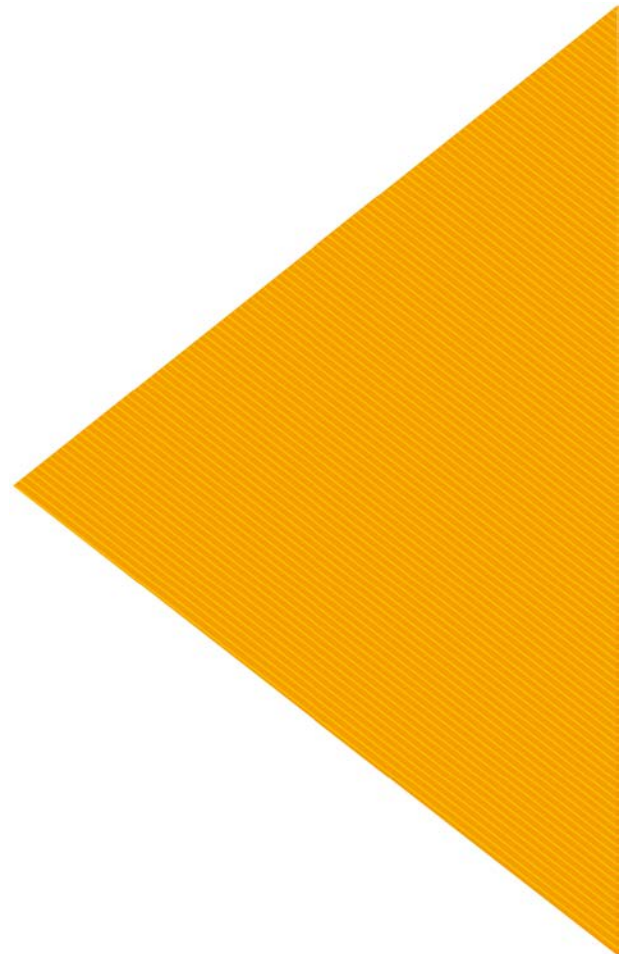

SELVITYS EHDOTUKSISTA HARMAAN TALOUDEN OHJELMAN RAKENTEeseen JA SISÄLTÖÖN VUODESTA 2016 ALKAEN

Harmaan talouden selvitysyksikkö		Julkaisuaika 27.1.2015
Tekijä Julkaisun on toimittanut Harmaan talouden selvitysyksikkö		Julkaisuus julkinen
Julkaisun nimi Selvitys ehdotuksista harmaan talouden ohjelman rakenteeseen ja sisältöön vuodesta 2016 alkaen		
Julkaisutapa sähköinen	Sivuja 27	Liitteitä
Lisätietoja medialle: Johtaja Janne Marttinen, puh. 020 612 6066 Apulaisjohtaja Marko Niemelä, puh. 020 612 6070		

Tiivistelmä

Talousrikostorjunnan johtoryhmältä on selvitetty uuden harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaohjelman tarpeellisuutta, valmisteluun liittyviä menettelytapoja ja mahdollista sisältöä.

Torjuntaohjelman jatkuvuutta pidetään kannatettavana, ja sen tuomia hyötyjä selkeinä.

Johtoryhmältä tiedusteltiin mielipidettä torjuntaohjelman rakenteesta. Nykyisen ohjelman alkuosa muodostuu ohjelman strategisista tavoitteista ja sen jälkeen on kuvattu ohjelman aikana toteutettavat hankkeet tai selvittävät asiat ja nimetty valmisteluvastuut.

(https://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20120119Tehost/VN_peri_paeaetepaeaetoesehdotus_22.12.2011_2.pdf)

Pääosa vastaajista piti ohjelman nykyistä rakennetta hyvänä. Tätä mieltä olivat Valtionvarainministeriö, Tulli, Verohallinto, Työ- ja elinkeinoministeriö, Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto, Valtakunnanvoudinvirasto, Konkurssiasiamiehen toimisto, Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Ympäristöministeriö.

Ohjelman kehitysehdotuksina mainittiin muun muassa seuraavia:

- *Poliisihallinnon* mukaan ohjelma voisi olla strategisempi sisällöltään, sisältäen linjaukset viranomaisyhteistyölle.
- *Tulli* esittää toiveenaan ohjelmaan konkreettisia hankkeita, jotka edistäisivät Tullin toimintaedellytyksiä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntatehtävissä, ja joissa huomioitaisiin Tullin laaja-alainen valvonnallinen sekä fiskaalinen viranomaisrooli.
- *Oikeusministeriön* kannalta rakenne on hyvä, mutta nykyinen torjuntaohjelma on tarpeettoman yksityiskohtainen.
- *Valtakunnansyyttäjänvirasto* toivoisi, että uudessa ohjelmassa keskityttäisiin rikosoikeudellisten torjuntakeinojen osalta viranomaisyhteistyössä uusien tehokkaiden toimintatapojen kehittämiseen lainsäädäntöuudistusten lisäksi.
- *Työ- ja elinkeinoministeriö* pitää nykyistä rakennetta hyvänä ja ehdottaa että ohjelman strategisessa osassa tulisi määritellä keskeiset viranomaiset, asioiden painoarvot sekä eri hankkeiden mahdolliset yhteydet. Jako voitaisiin tehdä esimerkiksi painopisteisiin, riskialoihin ja kärkihankkeisiin.
- *Verohallinto* ehdottaa, että torjuntaohjelman alaa laajennettaisiin ja se nimettäisiin ”Verotulojen turvaamisen ja harmaan talouden torjunnan yhteistyöohjelmaksi”. Ohjelmaan kirjattaisiin toimenpiteitä viranomaisten välisen yhteistyön kehittämiseksi ja sujuvoittamiseksi sekä tätä koskevan lainsäädännön kehittämissuunnitelmia.

Ehdotuksia seuraavan torjuntaohjelman aikana toteutettaviksi tai selvitettäviksi hankkeiksi tuli runsaasti.

Sen lisäksi että selvitetään nykyisen harmaan talouden torjuntaohjelman hankkeiden tilanne ja se, että tulisiko hankkeet sisällyttää seuraavaan harmaan talouden torjuntaohjelmaan, tuli useita ehdotuksia seuraavan torjuntaohjelman hankkeiksi.

Sisäasiainministeriö

- Viranomaisten omia hallinnollisia toimenpiteitä tulee lisätä ja seuraamusten käyttöä tehostaa,
- Verovalvonnan vaikeuttamisrikos valmistelu
- Velallisrikosten tunnusmerkistön yksinkertaistaminen
- Talousrikollisuutta paljastavan toiminnan lisääminen eri viranomaisten yhteistyöllä ja erityiskohteeksi voisi nimetä korruptiorikollisuuden.
- ITC-maailman kartoittaminen / virtuaalimaksuvälineet
- Liiketoimintakieltoon liittyvien valvontatoimien tehostaminen ja valvontaan liittyvän viranomaisyhteistyön tiivistäminen
- Rahanpesurikokset painopisteeksi

Valtiovarainministeriö

- Perustetaan kansallinen tulorekisteri
- Selvitetään mahdollisuuksia kehittää viranomaisten välistä tietojenvaihtoa
- Otetaan käyttöön tehokkaan katumisen sääntely verotuksessa

Verohallinto

1. Tietojen yhteiskäytön esteiden poistaminen
  - varmistetaan viranomaisille mahdollisuus saada ja vaihtaa riittävästi tietoa toimijoiden veroihin ja muihin lakisääteisiin maksuihin liittyen
  - työsuojelun, ulkomaalaisasioita hoitavien, tukia myöntävien ja elinkeinolupia myöntävien viranomaisten tiedonsaantioikeuksia laajennetaan ja ne liitetään Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvitysten piiriin.
  - selvitetään mahdollisuus rahanpesutietojen käytöstä viranomaisvalvonnassa
  - mahdollistetaan korruptiohavaintojen ilmoittaminen esitutkintaviranomaisille
2. Käteistoimialojen ja työvoimavaltaisten toimialojen harmaan talouden torjunta
  - tyyppihyväksytyt kassakoneet verolainsäädäntöön
  - selvitetään tilaajan ketjuvastuu
  - ulkomaisen yritystoiminnan rekisteröinti- ja verovastuusäännöksiä tehostaminen
3. Seuraamusjärjestelmän tehostaminen
  - verovalvonnan vaikeuttamisrikoksen säätäminen rikoslakiin
  - selvitys verorikosten tunnusmerkistön ajantasaisuudesta
  - selvitys mahdollisuudesta saattaa vastuuhenkilö vastuulliseksi osakeyhtiön verovelvoista
4. Muun verolainsäädännön tarkistaminen, eivät liity yksinomaan harmaaseen talouteen, mm.
  - EVL-TVL tulolähdejaon poistaminen – selvitys
  - väliyhteisölain muutostarpeet
  - ns. jäähyväisvero
  - tarkastustietokannan standardointi

Tulli

- Rahanpesutietojen käytön laajennus
- 42-menettelyn veronkannon toteutumisen valvonta yhteistyöalueena
- LIPRE käyttötarkoituksen laajennus
- Alkoholin maahantuonnin selkeyttäminen

Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto

- harmaan talouden ilmiöitä koskevan koulutuksen tehostaminen.
- Oikeusjärjestelmän kokonaisuus. Esitutkintaviranomaisten lisäksi rikosvastuun toteuttamisen viranomaisketju: syyttäjät, tuomioistuimet, rikosseuraamusala ja ulosotto.
- Liiketoimintakiellon tehostaminen, myös rajat ylittävissä tapauksissa.
- Oikeusministeriön alan EU-hankkeiden edistäminen sekä talousrikosten tutkinnan tehostumisen että ennalta ehkäisyn kannalta:
  - EU:n direktiiviehdotus unionin taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta eli käytännössä ns. unionipetoksista ja niihin liittyvistä rikoksista.
  - Neuvoteltavana on Euroopan syyttäjän viraston perustaminen,
  - Voimaantuleva eurooppalaista tilvarojen turvaamisen menettelyä koskeva asetus
  - EU:n maksukyvyttömyysasetuksen voimaantulo

Valtakunnansyyttäjänvirasto

1. Talousrikollisuuden rikosoikeudellisessa torjunnassa keskeisiä toimijoita ovat poliisi, syyttäjälaitos ja verohallinto. Valtakunnansyyttäjänvirasto ehdottaa näiden viranomaisten yhteistä hanketta, jonka tavoitteena olisi rikosprosessin keston lyhentäminen ja rikosoikeudellisten toimien vaikuttavuuden lisääminen.

2. Harmaan talouden torjuntaan liittyviä lainsäädäntömuutostarpeita on talousrikossyyttäjätoiminnassa tunnistettu seuraavasti:

- Verovastuun laajentaminen pääurakoitsijaan.
- Valtionasiamiesjärjestelmän luominen rikoksiin, joissa on runsaasti asianomistajia.
- Kaupparekisterille säädettävä velvollisuus ilmoittaa sinne merkittävälle yhteisöjen vastuuhenkilöille merkinnän tekemisestä. Tämä mahdollistaisi perusteettomien rekisteri-ilmoitusten kohteille väärin merkintöjen poistamisen, jonka tulisi olla maksutonta.
- Hovioikeusprosessia tulisi uudistaa siten, että suullisen todistelun vastaanottamisesta voitaisiin luopua mahdollisimman laajasti.
- Julkista oikeusapujärjestelmää tulisi kehittää niin, että myös talousrikosasioihin voitaisiin määrätä enenevästi julkisia puolustajia.

Valtakunnanvoudinvirasto

- Ulosotossa yrityksen varattomaksi toteaminen käynnistäisi viranomaisaloitteisen menettelyn kyseisen yrityksen kaupparekisteristä poistamiseksi.
- Ulosotossa ongelmallisiksi ovat nousseet tilanteet, missä Suomessa viranomaistoimenpiteiden kohteeksi joutuneet velallisyrittäjät siirtyvät harjoittamaan toimintaa rajavastuuyhtiöiden muodossa ulkomaille, lähinnä Viroon.
- Tietojärjestelmän kehittäminen ja harmaan talouden selvitysyksiköltä saatavien tietojen tehokkaampi automaattinen hyödyntäminen yrityksiin kohdistuvan perinnän tehostamiseksi ja erikoisperinnän toimenpiteitä vaativien velallisten seulomiseksi olisi tärkeää.

- Henkilöstön koulutuksen turvaaminen harmaan talouden torjuntaan liittyvissä tehtävissä myös tulevaisuudessa on ensi arvoisen tärkeää.

Konkurssiasiamiehen toimisto

- Konkurssilain muuttaminen (julkisselvitys)
- Vastuu rikosvahingosta kirjanpitorikoksessa.
- Tilintarkastaja KAM:n palkkalistoille.
- Kokoaikainen seuranta koskien pesänhoitajien tekemien rikosilmoitusten sisällöllistä laatua ja mahdollisten erityistarkastushavaintojen kulkeutumista osaksi rikosprosessin lopputulosta.
- Muutos pesänhoitajan toimivaltaan velallisen rikoksissa raukeavassa konkurssissa.

Sosiaali- ja terveysministeriö

STM:n vastuulla olevat hankkeet, joita ei ole voitu toteuttaa nykyisen ohjelman aikana on tarkoitus sisällyttää uuteen ohjelmaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Painopisteitä ovat edelleen:

- tilaajavastuuseen ja lähetettyjen työntekijöiden asemaan liittyvät kysymykset,
- pimeä työ, ml. siihen liittyvä EU-yhteistyö,
- käteistä rahaa käyttävät ja muut riskialat,
- valtiontukien myöntäminen vain velvoitteensa hoitaville yrityksille,
- kartellivalvonnan hyödyntäminen harmaan talouden torjunnassa.

Kukin vastaajataho on perustellut ehdotuksensa ja niiden tavoitteet raportissa ja tämän lisäksi he ovat arvioineet ehdotustensa vaikutuksia ja mahdollisia resurssitarpeita.

Avainsanat

Harmaa talous, talousrikollisuus, torjuntaohjelma

Sisällys

JOHDANTO	1
1 VASTAUKSET OSA II TORJUNTAOHJELMAN RAKENNE JA SISÄLTÖ	2
OHJELMAN RAKENNE	2
KYSYMYS 1. PIDÄTTEKÖ TÄRKEÄNÄ, ETTÄ NYKYISEN TORJUNTAOHJELMAN JÄLKEEN VALMISTELLAAN VUOSIA 2016–2019 KOSKEVA HARMAAN TALOUDEN TORJUNTAOHJELMA?	2
<i>Sisäasiainministeriö</i>	2
<i>Valtiovarainministeriö</i>	2
<i>Verohallinto</i>	2
<i>Tulli</i>	2
<i>Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto</i>	2
<i>Valtakunnansyyttäjänvirasto</i>	2
<i>Valtakunnanvoudinvirasto</i>	3
<i>Konkurssiasiamiehen toimisto</i>	3
<i>Sosiaali- ja terveysministeriö</i>	3
<i>Työ- ja elinkeinoministeriö</i>	3
<i>Ympäristöministeriö</i>	3
KYSYMYS 2 A. ONKO NYKYISEN OHJELMAN RAKENNE HYVÄ VAI NÄETTEKÖ ETTÄ SIINÄ OLISI KEHITTÄMISEN VARAA?	4
B. MITEN HALUAISITTE KEHITTÄÄ OHJELMAA JA SEN RAKENNETTA?	4
<i>Sisäasiainministeriö</i>	4
<i>Valtiovarainministeriö</i>	4
<i>Verohallinto</i>	4
<i>Tulli</i>	5
<i>Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto</i>	5
<i>Valtakunnansyyttäjänvirasto</i>	5
<i>Valtakunnanvoudinvirasto</i>	5
<i>Konkurssiasiamiehen toimisto</i>	5
<i>Sosiaali- ja terveysministeriö</i>	6
<i>Työ- ja elinkeinoministeriö</i>	6
<i>Ympäristöministeriö</i>	6
OHJELMAN SISÄLTÖ	7
KYSYMYS 3. ONKO TEILLÄ EHDOTUKSIA SEURAAVAN TORJUNTAOHJELMAN AIKANA TOTEUTETTAVIKSI TAI SELVITETTÄVIKSI HANKKEIKSI, ESIMERKIKSI TYÖSSÄNNE HAVAITTUJA ONGELMAKOHTIA	7
<i>Sisäasiainministeriö</i>	7
<i>Valtiovarainministeriö</i>	7
<i>Verohallinto</i>	7
<i>Tulli</i>	8
<i>Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto</i>	9
<i>Valtakunnansyyttäjänvirasto</i>	10
<i>Valtakunnanvoudinvirasto</i>	11
<i>Konkurssiasiamiehen toimisto</i>	12
<i>Sosiaali- ja terveysministeriö</i>	13
<i>Työ- ja elinkeinoministeriö</i>	13
<i>Ympäristöministeriö</i>	13
KYSYMYS 4. MITEN PERUSTELETTE EHDOTUKSENNE, MIKÄ ON TAVOITE JA MITÄ ASIALLA PYRITÄÄN KEHITTÄMÄÄN?	14
<i>Sisäasiainministeriö</i>	14
<i>Valtiovarainministeriö</i>	14
<i>Verohallinto</i>	15
<i>Tulli</i>	20
<i>Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto</i>	21
<i>Valtakunnansyyttäjänvirasto</i>	21
<i>Valtakunnanvoudinvirasto</i>	21

<i>Konkurssiasiamiehen toimisto</i>	22
<i>Sosiaali- ja terveysministeriö</i>	22
<i>Työ- ja elinkeinoministeriö</i>	22
KYSYMYS 5. MITEN ARVIOITTE TEKEMIENNE EHDOTUKSIEN HARMAAN TALOUDEN TORJUNNAN VAIKUTUKSIA JA TALOUDELLISIA VAIKUTUKSIA?	23
<i>Sisäasiainministeriö</i>	23
<i>Valtiovarainministeriö</i>	23
<i>Verohallinto</i>	23
<i>Tulli</i>	23
<i>Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto</i>	24
<i>Valtakunnanvoudinvirasto</i>	24
<i>Konkurssiasiamiehen toimisto</i>	24
<i>Sosiaali- ja terveysministeriö</i>	25
<i>Työ- ja elinkeinoministeriö</i>	25
KYSYMYS 6. MITKÄ OVAT TEKEMIENNE EHDOTUKSIEN LISÄRESURSSITARPEET? ARVIOIKAA EUROMÄÄRÄISIÄ JA HT-VUOSIPERUSTEISIA LISÄRESURSSITARPEITA. HUOMIOIKAA ARVIOINNISSA MAHDOLLISET IT-KUSTANNUKSET.	25
<i>Sisäasiainministeriö</i>	25
<i>Valtiovarainministeriö</i>	25
<i>Verohallinto</i>	25
<i>Tulli</i>	26
<i>Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto</i>	26
<i>Valtakunnanvoudinvirasto</i>	27
<i>Konkurssiasiamiehen toimisto</i>	27
<i>Sosiaali- ja terveysministeriö</i>	27
<i>Työ- ja elinkeinoministeriö</i>	27

JOHDANTO

Nykyinen tehostettu harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelma (myöh. torjuntaohjelma) päättyy vuoden 2015 lopussa. Mahdollisen seitsemännen torjuntaohjelman sekä siihen liittyvien – uuden hallituksen päätettäväksi tuotavien – asioiden kokoaminen ja valmistelu on alkamassa.

Lähtötilannetta on selvitetty kyselyn avulla. Kysely on kaksiosainen ja se on osoitettu talousrikostorjunnan johtoryhmässä edustettuna oleville tahoille. Kyselyn toteutti Harmaan talouden selvitysyksikkö talousrikostorjunnan johtoryhmän toimeksiannosta.

Kyselyn *ensimmäisessä osassa* tiedusteltiin välttämättömiä harmaan talouden torjunnan resurssitarpeita vuoden 2015 jälkeiselle ajalle nykyisen valvontatason säilyttämiseksi. Koetaanko jatkomääräraha tarpeelliseksi, mitä suunnitelmia ja tarpeita kullakin hallinnolla on ja mitä nykyisen määräaikaisen rahoituksen loppuminen vuoden 2015 lopussa tarkoittaa. Samalla selvitetään muita tiedossa olevia viranomaisten harmaan talouden torjunnan lisäresurssitarpeita vuodesta 2016 alkaen, joita ei ole mahdollista toteuttaa viranomaisen sisäisin resurssijärjestelyin.

Kyselyn ensimmäinen osa lähetettiin talousrikostorjunnan johtoryhmälle 20.11.2014 ja vastauksia pyydettiin 19.12.2014 mennessä. Kyselyyn saaduista vastauksista on laadittu ”*Selvitys välttämättömistä harmaan talouden torjunnan lisäresurssitarpeista vuodesta 2016 alkaen*” perusteluineen.

Kyselyn *toisessa osassa* selvitetään torjuntaohjelman tarpeellisuutta, valmisteluun liittyviä menettelytapoja ja mahdollista sisältöä. Kukin vastaaja voi tuoda esiin kehittämissuhteita ja potentiaalisia aiheita torjuntaohjelman hankkeiksi. Kyselyn tuloksia on tarkoitus käyttää hyväksi seitsemättä torjuntaohjelmaa valmisteleavassa työryhmässä, jonka koolle kutumisesta ja valmistelutavasta vastaa talousrikostorjunnan johtoryhmä.

Kyselyn toinen osa lähetettiin talousrikostorjunnan johtoryhmälle 20.11.2014 ja vastauksia pyydettiin 20.1.2015 mennessä.

Kyselyyn vastasivat: Sisäasiainministeriö, Valtionvarainministeriö, Tulli, Verohallinto, Työ- ja elinkeinoministeriö, Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto, Valtakunnansyyttäjänvirasto, Valtakunnanvoudinvirasto, Konkurssiasiamiehen toimisto, Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Ympäristöministeriö.

1 VASTAUKSET OSA II TORJUNTAOHJELMAN RAKENNE JA SISÄLTÖ

OHJELMAN RAKENNE

Kysymys 1. Pidättekö tärkeänä, että nykyisen torjuntaohjelman jälkeän valmistellaan vuosia 2016–2019 koskeva harmaan talouden torjuntaohjelma?

Sisäasiainministeriö

Kyllä

Valtiovarainministeriö

Mahdollisen seitsemännen torjuntaohjelman toteuttamisesta päättää seuraava hallitus.

Verohallinto

Tämä kannanotto liittyy mahdolliseen seitsemänteen torjuntaohjelmaan, josta päättää uusi hallitus.

Tulli

Harmaan talouden torjuntaohjelma on ollut hyvä esimerkki poikkihallinnollisesta horisontaalisesta projektista, joka menestyksekkäästi on konkretisoitunut entistä tiiviimmäksi viranomaisyhteistyöksi. Muun muassa tästä johtuen Tulli kokee tärkeäksi jatkaa Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa ja tehostamista VII -ohjelman puitteissa.

Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto

Kyllä. Oikeusministeriö on pitänyt tärkeänä, että torjuntaohjelman mukaisesta sidotusta erillisrahoituksesta siirryttäisiin riittävään pysyvään rahoitukseen. Sidottu erillisrahoitus ei mahdollista pitkäjänteistä suunnittelua. Myönnetyllä sidotulla erillisrahoituksella on kuitenkin suuri merkitys oikeusministeriön hallinnonalan toiminnassa. Uuden torjuntaohjelman mukainen rahoitus mahdollistaisi tehokkaan viranomaistoiminnan jatkumisen harmaan talouden torjunnassa.

Valtakunnansyyttäjänvirasto

Valtakunnansyyttäjänvirasto kannattaa vuosille 2016–2019 tehtävää harmaan talouden torjuntaohjelman valmistelua.

Valtakunnanvoudinvirasto

Harmaan talouden torjuntaohjelmiin kirjatut tavoitteiden merkitys nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ei ole ainakaan aiemmasta vähentynyt. Viimeisessä harmaan talouden torjuntaohjelmassa ulosoton osalta toteutettavaksi päätetyt toimenpiteet (erikoisperinnän laajentaminen) on tehty ja erikoisperinnän laajentunut toiminta on käynnissä. Pelkästään rakennetun organisaation toiminnan ylläpitäminen edellyttää harmaan talouden torjuntaohjelman myötä tullutta lisärahoitusta. Valtakunnanvoudinvirasto katsoo, että nykyisen torjuntatason ylläpidon ja toiminnan edelleen kehittämisen kannalta on tärkeää, että nykyisen torjuntaohjelman jälkeen valmistellaan harmaan talouden torjunta ohjelma myös tulevalle hallituskaudelle.

Harmaan talouden torjuntaa tarvitaan jatkossakin. Kohteet tulevat muuttumaan ja uusia haasteita tulee mahdollisesti erilaisten sähköistensuunnitelmien kautta, kansainvälistyminen jatkuu tuoden paljon hyvää ja toivottua kehitystä mutta samalla vaatii viranomaisilta kykyä ja resursseja ryhtyä toimenpiteisiin mahdollisten lieveilmiöiden osalta.

Ulosotto toimii viimeisenä vaiheena viranomaisketjussa, joka torjuu harmaata taloutta, ottaa pois rikoshyötyä sekä perii maksuunpantuja veroja ja menettämisseuraamuksia. Erikoisperinnässä on hyvin pystytty kerryttämään varoja, joista merkittävä osa on tilitetty valtiolle mm verojen ja tullimaksujen muodossa. Näin ollen harmaan talouden torjuntaan suunnatut varat ovat tuottaneet valtiolle myös suoraa tuloja, harmaan talouden torjuntaan tehdyn muun vaikuttavuuden lisäksi.

Konkurssiasiamiehen toimisto

Kyllä. Konkurssiasiamiehen toimiston kokemukset torjuntaohjelmista ja niiden myötä saaduista tuloksista ovat olleet hyviä ja ohjelmaa on syytä jatkaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Kyllä

Työ- ja elinkeinoministeriö

TEM pitää tärkeänä. Toimintaohjelmasta luopuminen antaisi jo sinänsä väärän viestin.

Ympäristöministeriö

Harmaan talouden torjuminen on selvästikin toistaiseksi jatkuva prosessi, eikä määräaikainen projekti, joka olisi tullut valmiiksi. Harmaan talouden torjuntaa on tarpeellista jatkaa. Harmaan talouden torjuntatoimet jakautuvat eri hallinnonaloille, jolloin niiden koordinointi edellyttää hallinnonalojen välistä yhteistyötä. Harmaan talouden torjuntaohjelma on ollut yksi tapa hoitaa niin koordinointi, tiedonvaihtoa kuin vahvistaa yhteistyötä. Pidämme perusteltuna uuden ohjelman valmistelua

Kysymys 2 a. Onko nykyisen ohjelman rakenne hyvä vai näettekö että siinä olisi kehittämisen varaa?

b. Miten haluaisitte kehittää ohjelmaa ja sen rakennetta?

(Nykyisen ohjelman alkuosa muodostuu ohjelman strategisista tavoitteista ja sen jälkeen on kuvattu ohjelman aikana toteutettavat hankkeet tai selvittävät asiat ja nimetty valmisteluvastuut)

https://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20120119Tehost/VN_peripaaetepaaetoesehdotus_22.12.2011_2.pdf)

Sisäasiainministeriö

Poliisihallitus:

- Ohjelma voisi olla strategisempi sisällöltään, sisältäen linjaukset viranomaisyhteistyölle
- Talousrikostorjunnan johtoryhmän rooli ohjaava
- Tulosohjauksella saatetaan asiat täytäntöön

SM: Ohjelman lopullinen rakenne voidaan päättää vasta siinä vaiheessa kun tiedetään uuden hallituksen hallitusohjelma ja hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelman rakenteellinen sisältö ja niiden vaikutus ministeriöiden toiminnassa.

Valtiovarainministeriö

Mikäli seitsemäs torjuntaohjelma päätetään toteuttaa, vero-osaston näkemyksen mukaan sen rakenne voisi pääpiirteittäin vastata nykyisen torjuntaohjelman rakennetta.

Torjuntaohjelman tulisi jatkossakin olla poikkihallinnollinen kokonaisuus, jossa kuvattaisiin ohjelman strategisia tavoitteita, harmaan talouden ja talousrikollisuuden tilannetta sekä hankkeita harmaan talouden ja talousrikollisuuden estämiseksi.

Verohallinto

Julkisen talouden kestävyysvaje tulee olemaan seuraavan hallituksen keskeisimpiä haasteita. Siihen nähden nykyisen kaltainen harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaohjelma on luonteeltaan liian kapea-alainen. Siinä keskitytään liiaksi *talousrikollisuuteen* ja sen mukaisten toimenpiteiden yhteiskunnallinen ja fiskaalinen vaikuttavuus jää vajavaiseksi. Toimenpiteitä tulisi määrittää ja arvioida laajemmin fiskaalisen vaikuttavuuden näkökulmasta koko verovajeen vähentämiseksi. Tästä näkökulmasta harmaa talous on (vain) yksi osa verovajetta.

Tulisi siis pyrkiä ratkaisuihin, joilla jo etukäteen vähennetään verovajetta, estetään harmaan talouden toimintamahdollisuuksia ja turvataan oikein toimivien yritysten toimintaedellytyksiä. Karkeasti nämä toimenpiteet voidaan ryhmitellä esimerkiksi seuraavasti: (i) viranomaisyhteistyö ja sen edistäminen, (ii) lainsäädännön ja viranomaisten työnjaon kehittäminen ja (iii) kunkin viranomaisen nykyisen työnjaon mukaiset omat tehtävät.

Jos tuleva hallitus katsoo, että erillinen torjuntaohjelma edelleen on tarkoituksenmukainen, Verohallinto ehdottaa, että torjuntaohjelman alaa laajennettaisiin ja se nimettäisiin ”Verotulojen turvaamisen ja harmaan talouden torjunnan yhteistyöohjelmaksi”. Ohjelmaan kirjattaisiin toi-

menpiteitä viranomaisten välisen yhteistyön kehittämiseksi ja sujuvoittamiseksi sekä tätä koskevan lainsäädännön kehittämissuhteita.

Tulli

a. Nykyisenkaltainen toimintamalli on koettu hyväksi. Luonnollisesti Tullissa toivottaisiin ohjelmaan konkreettisia hankkeita, jotka edistäisivät Tullin toimintaedellytyksiä sekä tukisivat entistä enemmän myös Tullin mahdollisuuksia toimia harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntatehtävissä, ja joissa huomioitaisiin Tullin laaja-alainen valvonnallinen sekä fiskaalinen viranomaisrooli.

b. Ohjelman rakenne on koettu toimivaksi. Ohjelman avulla on aikaisempina vuosina menestyksellisesti sidottu strateginen tavoitteenasettelu käytännön viranomaistoimintaan konkreettisin toimenpitein.

Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto

a. Rakenne on hyvä.

b. Nykyinen torjuntaohjelma on kuitenkin tarpeettoman yksityiskohtainen.

Valtakunnansyyttäjänvirasto

Aikaisemmat ohjelmat ovat sisältäneet eri ministeriöiden vastuualueille sijoituvia hankkeita, joissa pääpaino on ollut yksittäisissä lainsäädäntöehdotuksissa. Valtakunnansyyttäjänvirasto ehdottaa, että uusi ohjelma rikosoikeudellisten torjuntakeinojen osalta keskitettäisiin viranomaisyhteistyössä uusien tehokkaiden toimintatapojen kehittämiseen lainsäädäntöuudistusten lisäksi.

Harmaan talouden torjunnassa tavoitteena on vaikuttaa rikoksentekomahdollisuuksiin niitä vähentävästi ja nostaa kiinnijäämisriskiä. Nopealla ja tehokkaalla hallinnollisella ja rikosoikeudellisella puuttumisella vahvistetaan kansalaisten luottamusta yhteiskunnan oikeudenmukaisuuteen ja oikeusjärjestelmän legitimitettiin. Tämän vuoksi pääpaino talousrikollisuuden torjunnassa tulisi olla tehokkaan hallinnollisen viranomaisvalvonnan lisäksi mahdollisimman aikaisessa rikosoikeudellisessa puuttumisessa rikolliseen toimintaan.

Valtakunnanvoudinvirasto

a. Nykyisen torjuntaohjelman rakenne on hyvä. Ohjelmaan sisältyvät hankkeet ja niiden vastuutahot on kirjattu selkeästi. Myös seuranta ja raportointi on järjestetty asiallisesti joten olemassa olevia menettelytapoja ei ole tältä osin tarpeen muuttaa.

b. Edellä mainitun mukaisesti nykyinen rakenne on osoittautunut toimivaksi.

Konkurssiasiamiehen toimisto

Rakenne on toimiva.

Sosiaali- ja terveysministeriö

- a. Nykyinen rakenne on hyvä, mutta uuden ohjelman valmistelussa voidaan harkita muitakin vaihtoehtoja.
- b. Asia voitaisiin antaa seuraavan ohjelman valmistelutyöryhmän tehtäväksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö

- a. Nykyinen rakenne on pääpiirteittäin hyvä ja toimiva.
- b. Ohjelman strategisessa osassa tulisi määritellä
  - mitkä asiat ovat isoja ja mitkä pieniä sekä eri hankkeiden mahdolliset yhteydet. Jako voitaisiin tehdä esimerkiksi painopisteisiin, riskialoihin ja kärkihankkeisiin ("isot kalat")
  - keskeiset viranomaiset, joita TEM:n hallinnonalalla on ministeriön lisäksi Kilpailu- ja kuluttajavirasto (vrt. pmi Jyrki Kataisen ohjelma).

Ympäristöministeriö

Rakenne on hyvä ja riittävän konkreettinen.

OHJELMAN SISÄLTÖ

Kysymys 3. Onko teillä ehdotuksia seuraavan torjuntaohjelman aikana toteutettaviksi tai selvitettäviksi hankkeiksi, esimerkiksi työssänne havaittuja ongelmakohtia

Sisäasiainministeriö

- a. Viranomaisten omia hallinnollisia toimenpiteitä tulee lisätä ja seuraamusten käyttöä tehostaa, näin monipuolistetaan harmaan talouden torjuntatoimien toimenpidevalikoimaa
- b. Verovalvonnan vaikeuttamisrikos valmisteluun
- c. Velallisrikosten tunnusmerkistön yksinkertaistaminen
- d. Talousrikollisuutta paljastavan toiminnan lisääminen eri viranomaisten yhteistyöllä ja erityiskohteeksi voisi nimetä korruptionrikollisuuden
- e. ITC-maailman kartoittaminen / virtuaalimaksuvälineet
- f. Liiketoimintakieltoon liittyvien valvontatoimien tehostaminen ja valvontaan liittyvän viranomaisyhteistyön tiivistäminen
- g. Rahanpesurikokset painopisteeksi

Valtiovarainministeriö

- Perustetaan kansallinen tulorekisteri
- Selvitetään mahdollisuuksia kehittää viranomaisten välistä tietojenvaihtoa
- Otetaan käyttöön tehokkaan katumisen sääntely verotuksessa

Verohallinto

Verohallinnon omaan normaaliin toimivaltaan ja tehtäväalueeseen kuuluvia toimenpiteitä ei tulisi ottaa mukaan ohjelmaan, mutta niistä voitaisiin tarvittaessa raportoida ohjelman seurannassa (esim. Verohallinnon valvontahankkeet). Ei ole tarkoituksenmukaista luoda kilpailevia ohjausmenettelyjä normaalin johtamis- ja ohjausjärjestelmän rinnalle. Kiristyvässä taloustilanteessa resurssien tasapainoinen suuntaaminen eri painopisteille takaa parhaiten suuren fiskaalisen vaikuttavuuden.

Verohallinto ehdottaa seuraavia kokonaisuuksia ohjelmaan.

Tietojen yhteiskäytön esteiden poistaminen

- varmistetaan viranomaisille mahdollisuus saada ja vaihtaa riittävästi tietoa toimijoiden veroihin ja muihin lakisääteisiin maksuihin liittyen
- työsuojelun, ulkomaalaisasioita hoitavien, tukia myöntävien ja elinkeinolupia myöntävien viranomaisten tiedonsaantioikeuksia laajennetaan ja ne liitetään Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvitysten piiriin.
- selvitetään mahdollisuus rahanpesutietojen käytöstä viranomaisvalvonnassa
- mahdollistetaan korruptionhavaintojen ilmoittaminen esitutkintaviranomaisille

Käteistoimialojen ja työvoimavaltaisten toimialojen harmaan talouden torjunta

- tyyppihyväksytyt kassakoneet verolainsäädäntöön
- selvitetään tilaajan ketjuvastuu
- ulkomaisen yritystoiminnan rekisteröinti- ja verovastuusäännöksiä tehostaminen

Seuraamusjärjestelmän tehostaminen

- verovalvonnan vaikeuttamisrikoksen säätäminen rikoslakiin
- selvitys verorikosten tunnusmerkistön ajantasaisuudesta
- selvitys mahdollisuudesta saattaa vastuuhenkilö vastuulliseksi osakeyhtiön veroveloista

Muun verolainsäädännön tarkistaminen, nämä eivät liity yksinomaan harmaaseen talouteen, mm.

- EVL-TVL tulolähdejaon poistaminen – selvitys
- väliyhteisölain muutostarpeet
- ns. jäähyväisvero
- tarkastustietokannan standardointi

Muita verotulojen turvaamiseen ja ainakin löyhästi harmaan talouden torjuntaan liittyviä Verohallinnon omia toimenpiteitä ovat mm:

- veropakohanke: Kansainvälisen verotuksen riski-ilmiot -hanke selvittää kansainvälisten veroilmiöiden erityistilanteita sekä pyrkii vähentämään niihin liittyvää verovajetta. Hankkeeseen liittyy carried interest –järjestelyt, sähköisen kaupankäynnin tilanteet, ulkomaiset transaktiot ja kansainvälisen yhteistyön kehittäminen
- monimuotoisen tulonmuodostuksen riski-ilmiot
- kansainvälinen tietojenvaihto (mm. FATCA, EU FATCA, CRS)
- siirtohinnoittelun valvonta
- kansallinen tulorekisteri
- uusien yritysten neuvonta ja valvonta
- arvonnisäverotuksen vaikuttavuuden kasvattaminen, alv-petosten torjunta
- reaaliaikainen verotarkastus
- verojen perinnän tehostaminen ja toimenpiteiden reaaliaikaistaminen
- selvitetään vuosi-ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen sijoitustoiminnassa
- luottolaitosten vertailutietotarkastusten varmistaminen
- sähköiset pankkitilitiedustelut
- IT-forensic toiminnon edistäminen osana verotarkastustoimintoa
- tehokas katuminen verotuksessa
- muu harmaan talouden torjunta ja sen toimintaedellytysten kaventaminen

Tulli

I.) Ensimmäiseksi tulisi selvittää nykyisen harmaan talouden torjuntaohjelman puitteissa käynnissä olevien hankkeiden tilanne ja päivittää keskeneräisten hankkeiden tämänhetkinen vaihe. Lisäksi tulee arvioida se, että tulisiko keskeneräiset hankkeet sisällyttää sellaisenaan tai osin muutettuna seuraavaan harmaan talouden torjuntaohjelmaan. esimerkiksi:

Rahanpesutietojen käytön laajennus

- selvitettäväksi voiko rahanpesutietoja antaa muille viranomaisille, jolloin mahdollistetaan rahanpesun torjunnan tietojen käyttö viranomaistoiminnassa nykyistä laajemmin, kuten nykyisen TRT-ohjelman kohdassa 13. on tavoitteeksi asetettu.

II.) 42-menettelyn veronkannon toteutumisen valvonta yhteistyöalueena

- selvitetään mahdollisuudet Tullin, Verohallinnon ja Poliisin kesken viranomaisyhteistyön sekä tiedonvaihdon lisäämiseksi arvonlisäverotukseen liittyvän veronkierron vaikeuttamiseksi sekä paljastamiseksi.

III.) LIPRE käyttötarkoituksen laajennus

- selvitetään rekisterikilpien ja konttinumeroiden kuvaus- ja tunnistusjärjestelmä LIPRE hyödyntäminen hallinnollisissa menettelyissä mm. vero- ja lupavalvonnassa. Lisäksi selvitetään mahdollisuudet hyödyntää järjestelmän tuottamaa informaatiota muiden viranomaisten toiminnassa laajemmin.

IV.) Alkoholin maahantuonnin selkeyttäminen

- selvitetään alkoholin etämyyntiä ja –ostamista koskevan lainsäädännön uudistamisen tarvetta sekä täsmentämisen mahdollisuutta.
- samalla selvitetään viranomaisten välisen tiedonvaihdon tehostamista valmisteveronkannon turvaamiseksi sekä lupamenettelyiden hallinnon helpottamiseksi.

Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto

Torjuntaohjelmassa voitaisiin tehostaa harmaan talouden ilmiöitä koskevaa koulutusta. Koulutusta tulisi järjestää aiempaa enemmän ja suunnitelmallisemmin yhteistyössä kaikkien toimijoiden kanssa.

Lisäksi tärkeää on pitää mielessä oikeusjärjestelmän kokonaisuus. Ei riitä, että esitutkintaviranomaistoimintaan panostetaan, vaan lisäksi on muistettava koko rikosvastuun toteuttamisen viranomaisketju: syyttäjät, tuomioistuimet, rikosseuraamusala ja ulosotto.

Oikeusministeriö voi tässä vaiheessa listata mahdolliseksi kehittämistoimeksi liiketoimintakiellon tehostamisen arviomuistion saaman lausuntopalautteen pohjalta. Liiketoimintakiellon tehostamista myös rajat ylittävissä tapauksissa olisi syytä selvittää.

Useat oikeusministeriön alan EU-hankkeet tulevat tehostamaan myös talousrikollisuuden tutkintaa rajat ylittävissä tapauksissa taikka ennalta ehkäisemään väärinkäytöksiä esimerkiksi velallisuhteissa. OM haluaa korostaa kyseisten hankkeiden edistämisen merkitystä sekä talousrikosten tutkinnan tehostumisen että talousrikollisuuden ennalta ehkäisyn kannalta:

- Neuvottelujen alla on EU:n direktiiviehdotus unionin taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta eli käytännössä ns. unionipetoksista ja niihin liittyvistä rikoksista.
- Neuvoteltavana on Euroopan syyttäjän viraston perustaminen, jonka toimivaltaan kuuluisivat mm. edellä mainitut petosrikokset. Suomi ei ole tehnyt päätöstä, tuleeko se osallistumaan Euroopan syyttäjänviraston toimintaan.
- Voimaantuleva eurooppalaista tilivarojen turvaamisen menettelyä koskeva asetus edellyttää täydentäviä kansallisia säännöksiä. Asetuksella luodaan uusi ja itsenäinen eurooppalainen tilivarojen turvaamisen menettely, jonka avulla velkoja voi estää velallista siirtämästä tai nostamasta varoja miltä tahansa EU:ssa sijaitsevalta pankkitililtä.

- EU:n maksukyvyttömyysasetuksen voimaantulo aiheuttaa tarpeen tarkistaa konkurssilakia, mm. missä yhteydessä helpotetaan tietojen saantia.

Valtakunnansyyttäjänvirasto

1. Talousrikollisuuden rikosoikeudellisessa torjunnassa keskeisiä toimijoita ovat poliisi, syyttäjälaitos ja verohallinto. Tämän vuoksi Valtakunnansyyttäjänvirasto ehdottaa näiden viranomaisten yhteistä hanketta, jonka tavoitteena olisi rikosprosessin keston lyhentäminen ja rikosoikeudellisten toimien vaikuttavuuden lisääminen tehostamalla varhaista puuttumista käynnissä olevaan harmaan talouden toimintaan verotarkastuksin ja ns. reaaliaikaisella esitutkinnalla.

Hanke tulisi aloittaa Verohallinnon, Poliisihallituksen ja Valtakunnansyyttäjänviraston yhteisen harmaan talouden toimintastrategian luomisella. Eri toimijoiden tulisi sopia niistä yleisistä tavoitteista, joihin yhteistyöllä seuraavan hallituskauden aikana pyritään. Tällaisia tavoitteita voisivat olla esimerkiksi reaaliaikaisen tutkinnan käyttömahdollisuuksien lisäämisen esteiden tunnistaminen ja vähentäminen sekä esitutkinnan tavoitteellisen kohdentamisen mahdollisuuksien selvittäminen ja kokeileminen.

Esitutkinnan tavoitteena voisi olla esimerkiksi rikoshyödyn tehostettu poisottaminen, niiden tahojen tunnistaminen, joille pääosa harmaan talouden tuottamasta hyödyistä kerääntyy, harmaassa taloudessa ilmenevän korruption ja rahanpesun tunnistaminen ja selvittäminen sekä järjestäytyneen rikollisuuden toimintatavat harmaassa taloudessa.

Hankkeen aikana voidaan selvittää mm., miksi rikollisuudessa, jossa tavoitellaan lähinnä taloudellista hyötyä, on vaikeaa jäljittää ja ottaa pois rikoshyötyä. Hankkeessa voidaan myös kehittää viranomaisten tilastointia niin, että tiedon saaminen turvaamistoimien kohteena olleesta rikoshyödyistä, konfiskaatiopäätösten arvomäärästä ja ulosotossa täytäntöönpannusta omaisuuden määräästä on yksiselitteisesti ja helposti selvitettävissä. Lisäksi voidaan arvioida mahdollisuuksia muuttaa ulosottolakia siten, että pääsääntöisesti turvaamistoimen kohteena olevasta omaisuudesta ei voida täytäntöönpanna muiden velkojien saatavia rikosprosessin vireillä ollessa.

Hankkeen aikana harmaan talouden torjunnassa voidaan kehittää uusia yhteistoimintamalleja, joissa rikosvastuun toteutuminen tai rikostorjunnan yleinen tehokkuus ei vaarannu, vaikka esitutkinnan ja syytteen kohteena olisivatkin vain tekokokonaisuuksien vakavimmat teot, kun samalla käytetään tehokkaasti toimenpiteistä luopumismahdollisuuksia ja syyteneuvottelua sekä rangaistusten tehokkuutta tuetaan liiketoimintakiellolla ja rikoshyödyn konfiskaatiolla. Hankkeen loppuraportin perusteella voidaan arvioida käytännössä havaittujen ja dokumentoitujen epäkohtien poistamista tai vähentämistä eri keinoilla.

2. Harmaan talouden torjuntaan liittyviä lainsäädäntömuutostarpeita on talousrikossyyttäjätoiminnassa tunnistettu seuraavasti:

- Verovastuun laajentaminen pääurakoitsijaan.
- Valtionasiamiesjärjestelmän luominen rikoksiin, joissa on runsaasti asianomistajia, huolehti- maan uhrien oikeuksista. Tämä helpottaisi esitutkintaa ja tuomioistuinkäsittelyä asioissa, joissa satojen ja ehkä tuhansien asianomistajien etujen huomioiminen rasittaa menettelyä kohtuuttomasti. Menettelyä voitaisiin käyttää myös rauenneita konkurssipesiä koskevissa rikosasioissa.

Kaupparekisterille säädettävä velvollisuus ilmoittaa sinne merkittävillä yhteisöjen vastuuhenkilöille merkinnän tekemisestä. Tämä mahdollistaisi perusteettomien rekisteri-ilmoitusten kohteille

väärrien merkintöjen poistamisen, jonka tulisi olla maksutonta. Samalla PRH saisi myös palaavien lähetysten perusteella tiedon siitä, ettei vastaanottajalla ole vakinaista osoitetta, johon sen tulisi voida myös reagoida.

- Hovioikeusprosessia tulisi uudistaa siten, että suullisen todistelun vastaanottamisesta voitaisiin luopua mahdollisimman laajasti ja säännökset ohjaisivat suullisen käsittelyn riitaisten seikkojen selvittämiseen.

- Julkista oikeusapujärjestelmää tulisi kehittää niin, että myös talousrikosasioihin voitaisiin määrätä enenevästi julkisia puolustajia. Rikosasiain hoidossa hyväksytään enenevästi se, että siviiliasianajajat laskuttavat yritysasiakkaille tarkoitettuihin taksoihin rikosasioissa. Kun kustannuksia leikataan kaikkialla valtionhallinnossa, on kestävämpää, että vastaajan oikeudenkäyntikululle ei aseteta laissa enimmäismäärää, vaan vastaaja voi omilla avustajavalinnoillaan aiheuttaa valtiolle miljoonien kulut.

Valtakunnanvoudinvirasto

a) Jo aiemmin on nostettu esiin ajatus siitä, että ulosotossa yrityksen varattomaksi toteaminen käynnistäisi viranomaisaloitteisen menettelyn kyseisen yrityksen kaupparekisteristä poistamiseksi.

Tähän liittyen harmaan talouden selvitysyksikkö on tehnyt 2.9.2014 julkaistun selvityksen ulosotossa varattomaksi todetuista yrityksistä. Selvityksessä pyrittiin kartoittamaan ulosotossa varattomaksi ja esteelliseksi todettujen yritysten toimivuutta, taloudellista asemaa ja luotettavuutta sekä tiettyjen lakisääteisten velvoitteiden hoitoa. Edellä mainitun selvityksen mukaan ulosotossa kerran varattomaksi tai esteelliseksi todettu yritys todetaan suuremmalla todennäköisyydellä ulosotossa toistuvasti esteelliseksi kuin, että se jatkaa työnantajana tai kykenee kannattavaan liiketoimintaan. Tarkastellusta yritysjoukosta (27 831 varattomaksi / esteelliseksi todettua yritystä vuosina 2009–2013) ulosoton varattomuusesteen jälkeen 1,7 % yrityksistä ilmoitti verottajalle veroilmoituksessaan palkkatietoja ja 2,5 % tarkastelluista yrityksistä ilmoitti verohallinnolle voitollisia tilikautia.

Valtakunnanvoudinviraston kannan mukaan ulosoton varattomuusesteellä ei tulisi kuitenkaan olla suoraan kaupparekisteristä poistavaa vaikutusta, mutta se voisi käynnistää erillisen menettelyn mahdolliseen rekisteristä poistamiseen patentti- ja rekisterihallituksen toimesta.

Asialla on kuitenkin sekä ulosoton tehokkuuden kannalta että harmaan talouden torjunnan kannalta selkeitä mahdollisuuksia parantaa nykyistä tilannetta ja sen vuoksi selvittämistyötä tulisi jatkaa selkeän toimintamallin löytämiseksi.

b) Ulosotossa ongelmallisiksi ovat nousseet tilanteet, missä Suomessa viranomaistoimenpiteiden kohteeksi joutuneet velallisyrittäjät siirtyvät harjoittamaan toimintaa rajavastuuyhtiöiden muodossa ulkomaille, lähinnä Viroon. Yritystoimintaa jatketaan Suomessa kuten aiemminkin ilman Suomen vero- tai muita täytäntöönpanoseuraamuksia. Toiminnan hyöty kuitenkin tuloutetaan suomalaisille vastuuhenkilöille. Keinot ilmiön estämiseksi eivät taida kuitenkaan olla kannallisella harmaan talouden torjuntaohjelmalla toteutettavissa.

c) Tietojärjestelmän kehittäminen ja harmaan talouden selvitysyksiköltä saatavien tietojen tehokkaampi automaattinen hyödyntäminen yrityksiin kohdistuvan perinnän tehostamiseksi ja erikoisperinnän toimenpiteitä vaativien velallisten seulomiseksi olisi tärkeää. Ulosoton tietojärjestelmää tulisi kehittää siten, että harmaan talouden selvitysyksikön tuottaman VHS -palvelun

datavirtaa voitaisiin hyödyntää suoraan tietojärjestelmässä. Ulosoton käyttöön vuonna 2015 tulevan analyysiohjelman hyödyntämisessä harmaan talouden selvitysyksikön tuottamilla tiedoilla on tärkeä merkitys ja analyysiohjelman sekä VHS:n tietopalvelurajapinnan välistä tiedonvälitystä tulee kehittää.

d) Kuten edellä mainittiin edellyttää ulosoton erikoisperinnän nykymuotoinen toiminta ulosoton määrärahakehysten voimakkaasti supistuessa harmaan talouden torjuntaohjelman myötä tulevaa lisärahoitusta. Erikoisperintä ja harmaan talouden vastustaminen vaatii koko ajan uuden opettelua ja henkilöstön kouluttamista. Harmaan talouden lisärahoituksen turvin on erikoisperinnän henkilöstölle voitu järjestää vuosittain yhteistä koulutusta. Tämä on edesauttanut toiminnan tehokkuutta ja yhtenäisyyttä. Henkilöstön koulutuksen turvaaminen harmaan talouden torjuntaan liittyvissä tehtävissä myös tulevaisuudessa on ensi arvoisen tärkeää.

Konkurssiasiamiehen toimisto

1. Konkurssilain muuttaminen (julkisselvitys)

Julkisselvityksessä voidaan jatkaa valtion varoilla muutoin raukeavia konkursseja. Näin on vuodesta 2004 lähtien saatu selvitettyä merkittävä määrä väärinkäytöksiä ja muita lainvastaisuuksia. Konkurssilain muuttamisen yhteydessä esitetään selvitettäväksi julkisselvityksen toimivuutta talousrikostorjunnan edelleen tehostamiseksi (OM). Lisäksi nykyinen määräraha asettaa rajoituksia julkisselvityksen käytölle.

Lisämääräraha: Julkisselvitysten turvaaminen edellyttää momentin arviomäärärahan riittävää korottamista nykyisestä 1 150 000 eurosta (tuomioistuimet ja KAM) vähintään 1 500 000 euroon, jolloin lisästarve on 350 000 euroa.

2. Vastuu rikosvahingosta kirjanpitorikoksessa.

Rikoslakiin pitäisi lisätä pykälä, jossa (törkeään) kirjanpitorikokseen syyllistynyt määrättäisiin henkilökohtaisesti vastuuseen sen yrityksen veloista, jonka toiminnassa rikokseen on syyllistynyt. Tässä voisi olla myös rahanpitorikoksissa käytetty käännetty näyttötaakka: rikokseen syyllistynyt on vastuussa veloista, jos ei pysty näyttämään, että yrityksen varat on käytetty asianmukaisesti yrityksen velvoitteiden kattamiseen.

Tämä säännös voisi helpottaa talousrikoksen tutkintaa joissakin niistä tapauksista, joissa nykyään taloudellinen vastuu joudutaan hakemaan vaikeammin tutkittavan ja näytettävän velallisen rikoksen tai verorikoksen kautta.

3. Tilintarkastaja KAM:n palkkalistoille.

KAM teettää tilintarkastajayhteisöillä vuosittain pitkälti yli 100 erityistarkastusta. Oma tilintarkastaja tulisi halvemmaksi kuin ostettu palvelu. Tämä tarkastaja voisi tehdä myös lyhyitä kartoittavia tarkastuksia esimerkiksi julkisselvityksen aloittamisen tai isomman tarkastuksen teettämisen arvioinnin tueksi.

4. Tarvetta voisi olla, että joku seuraisi nykyistä tarkemmalla otteella - ei ns. projektiluontoisesti, vaan kokoaikaisesti - pesänhoitajien tekemien rikosilmoitusten sisällöllistä laatua ja mahdollisten erityistarkastushavaintojen kulkeutumista osaksi rikosprosessin lopputulosta (minkälainen vaikutus erityistarkastuksilla on prosessissa ja lopputuloksessa). Niissä pesissä, joissa rikosil-

moitus tehdään ja pesä raukeaa, ei meillä ole mitään tietoa siitä, mitä prosessissa tapahtuu ja toisaalta onko rikosilmoitus tehty oikeista seikoista.

Oikeanlaisten rikosilmoitusten kynnysarvojen löytämiseksi eli sen arvioimiseksi, mistä rikosilmoitus kannattaa tehdä, tieto olisi tarpeen. Nyt tehdään aivan liian vähäisistä asioista rikosilmoituksia. Lisäksi voisi olla tarpeen myös arvioida sitä, minkälaisissa rikosasioissa pesänhoitajan tulisi olla mukana rikosasian käsittelyssä nykyistä enemmän (tai vähemmän), jotta kokonaisprosessi saadaan mahdollisimman taloudellisesti hoidettua mahdollisimman hyvään lopputulokseen.

5. Muutos pesänhoitajan toimivaltaan velallisen rikoksissa raukeavassa konkurssissa. Pesänhoitajalla olisi oikeus käyttää RL 39:9,3 säädettyä asianomistajan puhevaltaa rikosasiassa myös konkurssin rauettua. Pesänhoitaja saisi periä tuomittua vahingonkorvausta, kuitata siitä palkkionsa ja kulunsa sekä jakaa mahdolliset yli jääneet rahat rikoksen asianomistaja-velkojille pesäluettelon osoittamassa suhteessa. Pesän oikeudenkäyntikulut rikosprosessissa korvattaisiin valtion varoista oikeusavun taksojen mukaisesti.

Tällä vältettäisiin turha vaiva kaikkien asianomistajien kuulemisesta ensin esitutkinnassa ja siten käräjillä. Tämä tehostaisi myös rikoshyödyn takaisinperintää, kun rikostuomion mukainen vahingonkorvaus todella koetettaisiin periä tuomitulta. Nykyään käy välillä niin, että tuomio tulee pesän hyväksi ja rahaakin kertyisi, mutta pesä on jo rauennut eikä rahoja päästä jakamaan velkojille.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Ainakin STM:n vastuulla olevat hankkeet, joita ei ole voitu toteuttaa nykyisen ohjelman aikana on tarkoitus sisällyttää uuteen ohjelmaan. Muita hankkeita ei ole tällä hetkellä tiedossa.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Painopisteitä ovat edelleen:

- tilaajavastuuseen ja lähetettyjen työntekijöiden asemaan liittyvät kysymykset,
- pimeä työ, ml. siihen liittyvä EU-yhteistyö,
- käteistä rahaa käyttävät ja muut riskialat,
- valtiontukien myöntäminen vain velvoitteensa hoitaville yrityksille,
- kartellivalvonnan hyödyntäminen harmaan talouden torjunnassa.

TEM on valmistelussaan varautunut menettelyyn, jossa seuraava hallituksen ohjelma on suppea ja tarkentuu kesän 2015 aikana valmisteltavassa hallituksen toimintasuunnitelmassa. Tässä yhteydessä määritellään myös TEM:n hallinnonalan osalta mahdolliset yksilöidyt hankkeet.

Hankesisältöön vaikuttaa myös nykyiseen toimintaohjelmaan kuuluvien säädöshankkeiden kohdalla: tilaajavastuulain ja tilintarkastuslain (tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus) käsittely on eduskunnassa kesken ja on epäselvää, tulevatko ne vaalikauden aikana hyväksytyiksi.

Ympäristöministeriö

Ei ole tällä hetkellä. Ympäristörikostorjunnan yhteistyöryhmä on aloittanut työnsä marraskuun lopussa, mutta työ on niin alkuvaiheessa, että ehdotuksia hankkeiksi ei ole. Maaliskuun loppuun mennessä syntynevät ympäristörikostorjunnan strategia ja toimenpideohjelma YM:n ja SM:n

yhteishankkeena, jolloin mahdollisia ehdotuksia voisi olla käytettävissä. Rakentamisen ohjauksen osalta ympäristöministeriön kehittämistoimet keskittyvät rakentamisen laatuun liittyviin toimenpiteisiin ja rakentamisen yleiseen ohjaukseen, eivätkä suoraan rakennusalan yritysten talouskysymyksiin.

Kysymys 4. Miten perustelette ehdotuksenne, mikä on tavoite ja mitä asialla pyritään kehittämään?

Sisäasiainministeriö

a. Lupaviranomaisten tehokkaammalla ja rohkeammalla omien toimivaltuuksien käytöllä pystyttäisiin merkittävästi ennalta estämään harmaata taloutta ja talousrikollisuutta.

b-c. Uusia yksinkertaisempia työkaluja esitutkinnan suorittamiseen. (b. Verovalvonnan vaikeutamisrikos valmisteluun, c. Velallisrikosten tunnusmerkistön yksinkertaistaminen)

d. Korruption paljastamisessa erityisesti Verohallinnon ja poliisin yhteistyötä ja tiedonvaihtoa tulee lisätä.

e. Rikokset siirtyvät entistä enemmän nettiympäristöön, jolloin viranomaistoiminnan haasteetkin kasvavat. Vaatii ehdottomasti uudenlaista ajattelua ja toimintaa.

f. Liiketoimintakiellon merkitys ei ole ollut sille asetettujen odotusten mukainen ja käytettävissä olevan tiedon mukaan lainsäädännön uudistamishankekin olisi pysähtynyt. Tarvitsee ehdottomasti tehostamistoimia.

g. Rikoksella hankittua rahaa liikkuu yhteiskunnassa entistä enemmän ja sen liikkeisiin puuttuminen vaatii tehostettua viranomaisyhteistyötä. (g. Rahanpesurikokset painopisteeksi)

Valtiovarainministeriö

Kansallinen tulorekisteri

Tulorekisterin perustamisella tavoitellaan sitä, että suorituksen maksaja ilmoittaa tulotiedot keskitettyyn valtakunnalliseen rekisteriin ja vain yhteen kertaan heti maksutapahtuman yhteydessä tai pian sen jälkeen. Tavoitteen toteutuessa reaaliaikainen tulotieto olisi kaikkien tietoa tarvitsevien tahojen saatavilla aina ajantasaisesti ja aina samasta paikasta.

Tulorekisterin tavoitteena on myös harmaan talouden torjunnan tehostaminen ja helpottaminen. Rekisteristä Verohallinto sekä muut viranomaistahot pystyvät ajantasaisesti tarkistamaan työnantajan sinne ilmoittamat työntekijäkohtaiset palkkatiedot. Rekisterin avulla erilaiset työnantaja-velvoitteisiin liittyvät laiminlyönnit ovat todettavissa huomattavasti nykyistä helpommin ja nopeammin. Tavoitteena on, että jatkossa kaikki harmaan talouden torjunnassa tarvittavat työntekijäkohtaiset tiedot saataisiin suoraan tulorekisteristä eikä muita tähän liittyviä erillisiä tietovirtoja enää tarvittaisi.

Kansallisen tulorekisterin perustamisen yhteydessä tullaan toteuttamaan siirtyminen palkan vuosi-ilmoittamisesta palkanmaksukausittaiseen palkkatietojen ilmoittamiseen. Myös ulkomalaiset työnantajat on tarkoitus saattaa mukaan palkanmaksukausittaiseen ilmoitusvelvollisuuden

piiriin ja hankkeen yhteydessä tullaan arvioimaan ulkomaalaisten työnantajien ilmoitusvelvollisuuden laajuus. Samoin tarve veronumeron käytön laajentamiselle tullaan arvioimaan tulorekisterin perustamisen yhteydessä. Kansallisen tulorekisterin perustamisen yhteydessä voidaan arvioida myös ulkomaalaisten työntekijöiden rekisteröintiin liittyviä haasteita.

Viranomaisten välisen tietojenvaihdon kehittäminen

Tietojenvaihdon kehittämisellä pyrittäisiin varmistamaan viranomaisille mahdollisuus saada ja vaihtaa riittävästi tietoja tehokkaan valvonnan toteuttamiseksi. Muun muassa Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvitysten käyttöalaa voitaisiin laajentaa siten, että se kattaa kaikki keskeiset yritystuet ja elinkeinoluvat silloin, kun niiden edellytyksenä on se, että toimija on hoitanut lakisääteiset velvoitteensa. Laajentaminen edellyttäisi, että kyseisten viranomaisten tietojensaantioikeudet ovat riittävän laajat. Tulisi myös selvittää mahdollisuus käyttää rahanpesutietoja viranomaisvalvonnassa

Tehokkaan katumisen sääntely verotuksessa

Tehokkaan katumisen säännöstellä kannustettaisiin verovelvollisia itse ilmoittamaan verotuksessa aiemmin salattuja tuloja. Ehdotuksella tavoitellaan verotulojen lisäystä ja sitä, että piiloteut varat tulisivat jatkossa verovalvonnan piiriin.

Verohallinto

Verohallinnon ehdotukset harmaan talouden torjuntaohjelmassa edistettävistä asioista

1. Tietojen yhteiskäytön esteiden poistaminen

1.1. Varmistetaan viranomaisille mahdollisuus saada ja vaihtaa riittävästi tietoa toimijoiden veroihin ja muihin lakisääteisiin maksuihin liittyen

Viranomaisten välisiä tiedonvaihdon esteitä puretaan ja tarvittavat viranomaisrekisterit saatetaan joustavasti viranomaisten käyttöön. Viranomaisten tietojenvaihtosäännöksiä kehitettäessä otetaan erityisesti huomioon talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta siten, että varmistetaan viranomaisille mahdollisuus saada ja vaihtaa riittävästi tietoa toimijoiden veroihin ja muihin lakisääteisiin maksuihin liittyvien velvoitteiden hoitamisesta.

1.2. Työsuojelun, ulkomaalaisasioita hoitavien, tukia myöntävien ja elinkeinolupia myöntävien viranomaisten tiedonsaantioikeuksia laajennetaan ja ne liitetään Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvitysten piiriin.

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden ehkäisemiseksi laajennetaan tehtyjen selvitysten perusteella esimerkiksi ulkomaalaisasioita hoitavien viranomaisten sekä yrityksille valtion varoista myönnettäviä tukia ja elinkeinolupia myöntävien viranomaisten tiedonsaantioikeuksia. Selvitetään mahdollisuuksia uusien tietomuotojen, kuten rakennusalan valvontatietojen, käyttöön muussakin kuin verovalvonnassa. Tukien ja lupien ehdoksi tulisi asettaa lakisääteisten velvoitteiden hoitaminen.

Muutoksella mahdollistettaisiin muiden viranomaisten nykyistä laajempi harmaan talouden torjunta.

1.3. Selvitetään mahdollisuus rahanpesutietojen käytöstä viranomaisvalvonnassa

Monissa maissa on toteutettu rahanpesutietojen käyttömahdollisuus verotuksessa. Suomessa tulisi selvittää, millä edellytyksillä rahapesutietoja luovutettaisiin verohallinnolle, lähinnä veronkiertoepäilyjen selvittämiseksi. Selvityksessä otettaisiin kantaa tietojen luovutukseen automaattisesti sekä pyynnöstä sekä mahdollisuus hyödyntää tietoja velvoitteidenhoito- ja ilmiöselvityksissä.

Muutoksella saataisiin tietoa epätavanomaisesta rahaliikenteestä ja muutos parantaisi reagointivalmiutta. Rahanpesutietojen käytöstä verorikoksien ja muiden talousrikoksien tutkinnassa OECD:n jäsenvaltioissa on laadittu raportti.

1.4. Mahdollistetaan korruptiohavaintojen ilmoittaminen esitutkintaviranomaisille

Laissa verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta ei ole säännöstä, joka oikeuttaisi Verohallinnon antamaan esitutkintaviranomaiselle tietoja korruptiohavainnoistaan. Tällä hetkellä on katsottu, että Verohallinto voi tehdä tutkintapyynnön verorikoksesta, jonka tekotapana on lahjontakulujen vähentäminen verotettavasta tulosta. Muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:ää siten, että Verohallinto voi salassapidon estämättä omaloitteisesti ilmoittaa esitutkintaviranomaiselle myös korruptioon liittyvistä havainnoista. Suomea koskeva FATF maatarkastus on tulossa 2017-2018.

Muutoksella edistettäisiin korruptiorikosten saattamista esitutkintaan.

2. Käteistoimialojen ja työvoimavaltaisten toimialojen harmaan talouden torjunta

2.1. Tyypiphyväksytyt kassakoneet verolainsäädäntöön

Ehdotetaan muutettavaksi verolainsäädäntöä siten, että käteistoimialoilla otettaisiin käyttöön tyypiphyväksytyt kassakoneet. Tyypiphyväksytyt kassakoneet vaikeuttaisivat ohimyyntin toteuttamista ja samalla parantaisivat merkittävästi valvovien viranomaisten mahdollisuuksia paljastaa käteistoimialojen ohimyyntiä.

Harmaan talouden selvitysyksikön arvion mukaan Ruotsin kassarekisterilain kaltaisen uudistuksen vaikutus Suomessa olisi vastaavankaltainen kuin Ruotsissa samanlaisen yritysrakenteen takia. Euromääräisesti vaikutuksen arvioidaan olevan puolet siitä mitä Ruotsissa, eli noin 150 miljoonaa euroa lisääntyneitä verotuloja vuosittain.

Asia liittyy torjuntaohjelman hankkeeseen 8. Toteutuessaan lainsäädännöllä voitaisiin vähentää käteistoimialojen tulonsalauksien määrää ja siten ja pienentää harmaan talouden ja talousrikollisuuden elintilaa. Muutos pienentäisi verovajetta. HTSY:n ilmiöselvitys ”Kassalaitteet ja tulonsalaukset” on julkaistu 11.6.2013 ja ”Selvitys Ruotsin kassarekisterilain vaikutuksista” on julkaistu 3.9.2013.

2.2. Selvitetään tilaajan ketjuvastuu

Kehitetään verolainsäädäntöä kansainvälisten esimerkkien mukaisesti siten, että todellinen vastuu veroista ja maksuista olisi tilaajalla, mikäli alihankkija on laiminlyönyt velvollisuutensa. Tällaisia toimintatapoja on mm. Hollannissa ja Iso-Britanniassa.

Ketjuvastuulla olisi mahdollista lisätä tilaajan vastuuta koko ketjun velvoitteiden hoitamisesta ja vähentää harmaan talouden toimintaedellytyksiä.

2.3. Ulkomaisen yritystoiminnan rekisteröinti- ja verovastuusäännöksiä tehostaminen

Toteutetaan muutokset verolainsäädäntöön siten, että ulkomaiset yritykset veloitettaisiin rekisteröitymään ennakkoperintärekisteriin, myös muilla kuin laissa nyt luetelluilla toimialoilla. Samalla tarkennetaan, voidaanko ulkomaisille yrityksille säätää velvollisuus periä lähdevero tai toimittaa ennakonpidätys niiden maksaessa Suomessa tehdystä työstä veronalaista palkkaa riippumatta siitä, onko yrityksellä Suomessa kiinteä toimipaikka vai ei. Asia liittyy harmaan talouden torjuntaohjelman hankkeeseen 10.

Toteutuessaan lainsäädäntö edistäisi verovalvontaa, torjuisi harmaata taloutta, lisäisi verohallinnon tietoja ulkomaisesta yritystoiminnasta, edistäisi kilpailuneutraliteettia ja pienentäisi verovajetta.

3. Seuraamusjärjestelmän tehostaminen

3.1. Verovalvonnan vaikeuttamisrikoksen säätäminen rikoslakiin

Säädetään rikoslakiin verovalvonnan vaikeuttamisrikos. Lakimuutoksella lisätään veroviranomaisen toimintamahdollisuuksia harmaan talouden torjunnassa ja rikosvastuun kohdentamisessa. Verovalvonnan vaikeuttamisrikos olisi ns. vaarantamisrikos, joka mahdollistaisi rikosasian ajamisen mm. tilanteessa, jossa kirjanpidon puuttumisen takia näytön hankkiminen veropetosrikokseen on vaikeaa tai mahdotonta. Verotuksen vaikeuttamisrikos olisi alisteinen veropetokselle ja voisi toimia vaihtoehtoisena rikosnimikkeenä veropetokselle tai kirjanpitorikokselle. Ruotsissa verovalvonnan vaikeuttamisrikoksesta voidaan tuomita sellaisten kirjanpitorikoksien yhteydessä, joilla on yhteys verojen välttelyyn. Toteutuessaan lakimuutos lisäisi verohallinnon, poliisin ja syyttäjien mahdollisuuksia rikosvastuun kohdentamisessa ja nopeuttaisi rikosprosessia. HTSY:n ilmiöselvitys asiasta on valmistumassa alkuvuodesta 2015.

3.2. Selvitys verorikosten tunnusmerkistön ajantasaisuudesta

Selvitetään verorikoksia koskevien rikoslain säännösten ajanmukaisuus ja kattavuus nykymuotoisessa, automatisoituvassa ja sivullisen tiedonantovelvollisuuksiin tukeutuvassa verotusmenettelyssä. Selvitetään sivullisen tiedonantovelvollisuuteen ja verotuksen vaikeuttamiseen liittyviä kriminalisointeja tai hallinnollisia sanktioita.

Toteutuessaan lakimuutokset voisivat lisätä verohallinnon, poliisin ja syyttäjien mahdollisuuksia rikosvastuun kohdentamisessa ja nopeuttaa rikosprosessia.

3.3. Selvitys mahdollisuudesta saattaa vastuuhenkilö vastuulliseksi osakeyhtiön verovelkoista

Selvitetään mahdollisuus verolainsäädännön muutokseen, joka mahdollistaisi osakeyhtiön verovelkojen muuttamisen vastuuhenkilön vastuiksi Verohallinnon omalla päätöksellä tai esimerkiksi hallinto-oikeuden päätöksellä. Menettely sopisi tilanteisiin, joissa verovelvoitteiden hoitamattomuus olisi pidempiaikaista ja euromääräisesti merkittävää (esimerkiksi yli 10.000 euroa), kyseisessä asiassa ei ole aihetta rikosoikeudellisiin toimiin ja velallinen ei ole itse hakeutunut maksukyvyttömyysmenettelyyn. Kuvatunkaltainen lainsäädäntö on voimassa Ruotsissa. Toteutuessaan verovastuun kohdentaminen vastuuhenkilölle lisäisi Verohallinnon perinnän keinovalikoimaa sekä pienentäisi elinkeinotoiminnan verovelkojen ja verovajeen määrää. Muutoksella olisi myös laiminlyöntejä ennalta ehkäisevää vaikutusta.

4. Muun verolainsäädännön tarkistaminen, nämä eivät liity yksinomaan harmaaseen talouteen, mm.

4.1. EVL-TVL tulolähdejaon poistaminen – selvitys

Selvitetään EVL – TVL – tulolähdejaon poistamisen tai selkiyttämisen tarpeet yhteisöjen osalta. Tämä voisi toimia samalla myös sääntelyn keventämishankkeena. Se vapauttaisi merkittävästi resursseja esimerkiksi yritysverohallinnosta ja lisäisi oikeusvarmuutta yhtiöiden näkökulmasta.

4.2. Väliyhteisölain muutostarpeet

Tiettyjen ns. nollaverotustilanteiden selvittäminen eli onko nykysääntelystä aiheutuvat seuraamukset perusteltuja. Selvitetään lainsäädännön muuttaminen siten, että kiinteä toimipaikka voisi muodostua Suomeen myös TVL-tulolähteessä harjoitettaessa passiivista sijoitustoimintaa ulkomaisen yhtiön avulla. Yhtiölle voisi muodostua Suomeen kiinteä toimipaikka (esimerkiksi johdopaikan perusteella) eikä enää edellytettäisi elinkeinon harjoittamista kiinteässä toimipaikassa. Väliyhteisölakia ei sovelleta verosopimusvaltioihin tilanteessa, jossa väliyhteisö on verosopimuksen mukaan ao. valtiossa asuva, vaikka se ei todellisuudessa ole taloudellisesti asettautunut ao. valtioon eikä harjoita siellä taloudellista toimintaa, mutta yhteisö kuitenkin hyötyy ao. valtion yleisistä veronhuojennussäännöistä (VYL 2 §:n 3 momentin 2 kohta). Kun monen valtion yleiset veronhuojennussäännökset johtavat hyvin alhaiseen verotukseen (tai verovapauteen) suomalaisella osakkaalla, tulisi ne rinnastaa erityisiin veronhuojennuksiin.

Väliyhteisölain muutoksilla olisi mahdollista kohdentaa verovastuita nykyistä tasapuolisemmin.

4.3. Jäähväsveron (exit – tax)

EVL 52 f § sisältää osakevaihdon jäähväsveroa (exit-vero) koskevat määräykset. Niiden tarkoituksena on turvata Suomen verotusvalta realisoitumattoman luovutusvoiton osalta henkilön muuttaessa Suomesta toiseen maahan.

Lainsäädännön tarkistamisella Suomi turvaisi oikeutensa verottaa ulkomaille muuttavien luonnollisten henkilöiden muuttohetkellä vielä realisoitumattomia arvopapereiden arvonnousuja.

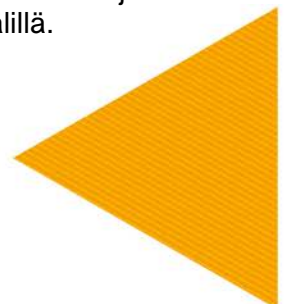
4.4. Tarkastustietokannan standardointi

Kehitetään verolainsäädäntöä ja kirjanpitolainsäädäntöä kansainvälisten esimerkkien mukaisesti siten, että Standardoitu tarkastustietokanta tulisi velvoittavaksi lainsäädännöksi tietyin rajoituksin. Selvitetään edellytyksiä velvoittaa yritykset pyydettäessä antamaan sähköiset tapahtumakohtaiset tiedot standardoidussa muodossa.

Ehdotuksen tarkoituksena on vähentää tarkastustietokantojen luomisen, käsittelyn, arkistoinnin, konvertoimisen ja tarkastamisen työtä, kustannuksia ja hallinnollista taakkaa sekä verovelvollisten, taloushallinnon ohjelmatoimittajien, kirjanpitoimistojen edustajien että Verohallinnon osalta.

Menettely mahdollistaisi myös ns. voluntary compliance, vapaaehtoisen lainkuuliaisuuden, toteuttamisen yrityksissä siten, että yritys voisi myös itse tarkistaa kausi- ja veroilmoitustensa sisällön ennen niiden toimittamista verohallinnolle.

Lisäksi standardi tarkastustietokanta palvelisi myös tilintarkastusta, sisäistä tarkastusta ja helpottaisi yrityksen tapahtumatiedostojen siirtoa eri taloushallinnon järjestelmien välillä.

Lisäksi Verohallinto omin toimin edistää seuraavia asioita:

Selvitetään vuosi-ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen sijoitustoiminnassa

Vuosi-ilmoitusvelvollisuuden osalta olisi syytä selvittää miten kattava ja toimiva se on sijoitustoiminnan osalta. Uusina toimintamalleina voidaan mainita esimerkiksi vertaislainatoiminta, sähköiset valuutat kuten esimerkiksi bitcoin yms., varjopankkitoiminta. Tyypillistä näille on, että näihin liittyviä palveluita tarjoavat eivät ole luvanvaraista toimintaa harjoittavia eikä Suomen Finanssivalvonnan valvomia. Myös uusia innovatiivisia rajat ylittäviä sijoituspalveluita on tarjolla. Kotimaiset erilaiset edellä mainitut vaihtoehtoisia sijoitus- ja maksutapoja tarjoavat tahot, joilla on mahdollisuus saada verotusta varten tarvittavia tietoja, säädetään velvolliseksi kerätä ja raportoida tiedot. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin tulisi saada esimerkiksi varjopankit, vertaislainojen alustan tarjoajat, sähköisen valuutan palveluita tarjoavat (erityisesti valuutanvaihtopalveluntarjoajat ja säilyttäjät), ulkomaisia ns. offshorerahastoja yms. hallinnoivat suomalaiset yhtiöt.

Luottolaitosten vertailutietotarkastusten varmistaminen

Vertailutietotarkastukset luottolaitoksiin tulivat mahdollisiksi 1.1.2011 alkaen. Tällaisia tarkastuksia on tehty lukuisia lain voimaantulon jälkeen, mutta suureksi haasteeksi ovat osoittautuneet pankkien tietojärjestelmät.

Verotusmenettelylaissa olevan vertailutietotarkastuspykälän sisältöä (VML 21 §) tulisi täsmentää ainakin siten, että siihen lisättäisiin seuraava maininta: "Vertailutietotarkastukseen sovelletaan menettelyllisesti verotarkastusta koskevia säännöksiä (VML 14 § ja A verotusmenettelystä 2- 4 §.)".

Olisi syytä myös selvittää luottolaitoksiin kohdistuvan vuosi-ilmoitusvelvollisuuden laajentamisesta esimerkiksi ulkomaisiin rahasiirtoihin (siirrot Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen). Tällainen sääntely edellyttäisi luottolaitoksilta tietojärjestelmien kehittämistyötä, mutta sitä kautta mahdollistettaisiin systemaattisemmin ja tasapuolisemmin ulkomaisen rahaliikenteen verovaltvontaa. Vertailutietotarkastusten perusteella luottolaitosten asiakkaat ja samalla verovelvolliset eivät ole yhdenvertaisessa asemassa johtuen eri luottolaitosten tietojärjestelmäeroista. Ruotsissa on jo pitkään ollut käytössä luottolaitoksilla vuosi-ilmoitusvelvollisuus ulkomaisista rahasiirroista.

Sähköiset pankkitilitiedustelut

Toteutetaan hanke "sähköiset pankkitilitiedustelut viranomaisille". Tarkoituksena on mahdollistaa pankkitilitiedustelujen ja -vastauksien saamisen (tiliotteet) sähköisessä muodossa. Suomessa menettely on jo käytössä mm. Ulosottohallinnossa.

IT-forensic toiminnon edistäminen osana verotarkastustoimintaa

IT-Forensic verotuksessa tarkoittaa verovelvollisen sähköisessä muodossa olevan tiedon keräämistä, analysointia ja dokumentointia. Toiminnon edistäminen edellyttää lainsäädäntömuutoksia.

Esimerkiksi Ruotsissa IT-forensic toiminto on laajentanut Verohallinnon toimivaltuuksia siten, että se voi ottaa haltuunsa verovelvollisen sähköisessä muodossa olevaa tietoa hallinto-oikeuden päätöksellä. Toiminnon avulla Ruotsin verohallinto voi varmistua mm. siitä, että kirjainpitoaineiston hukkaamisvaaraa saadaan pienemmäksi ja verohallinnolla on mahdollisuus saada haltuunsa tarvittavia asiakirjoja ja tietoja oikean veron määrittämiseksi omin toimenpitein.

Useimmissa Länsi-Euroopan valtioissa Verohallinnolla on mahdollisuus suorittaa IT-forensic toimintoja. Myös Suomessa esitutkintaviranomaisten lisäksi hallinnollisia tarkastuksia suorittavista viranomaisista ainakin Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on mahdollisuus näiden toimintojen suorittamiseen.

IT-forensic -toiminnon edistäminen verovalvonnan tarpeisiin lisäisi tehokkaan verovalvonnan edellytyksiä teknistyneessä ja sähköistyneessä maailmassa ja lisäisi verovalvonnan vaikuttavuutta.

Toiminnon kehittäminen edellyttää osaamista ja menettelyjen kehittämistä, ja siinä olisi mahdollista saada etuja viranomaisyhteistyöllä. Toiminnon organisoinnissa olisi mahdollista selvittää myös yhteistoimintaa palvelukeskuksena.

Tehokas katuminen verotuksessa

Toteutetaan tehokas katuminen verotuksessa. Tehokasta katumisjärjestelmää sovelletaan useissa maissa vero-paratiisijärjestelyistä aiheutuvien verovuotojen torjunnassa. Järjestelmässä verovelvollisia ohjataan oikaisemaan itse omaa verotustaan. Jos tehokkaan katumisen edellytykset täyttyvät, verovelvollinen voisi vapautua tulojen salaamiseen liittyvistä rikosoikeudellisista seuraamuksista. Toteutuessaan lainsäädäntö pienentäisi verovajetta.

Tulli

I.) Selvittää nykyisen harmaan talouden torjuntaohjelman puitteissa käynnissä olevien hankkeiden tilanne ja päivittää keskeneräisten hankkeiden tämänhetkinen vaihe. esimerkiksi:

Rahanpesutietojen käytön laajennus

On tärkeää selvittää mahdollisuudet hyödyntää ko. tietoja eri viranomaisissa mm. valvonta- sekä rikostutkintaprosesseissa. Tietojen laajempi käyttö voisi toteutuessaan selkeyttää rahavirtojen hahmottamista, edesauttaa harmaan talouden paljastamista ja antaa edellytykset puuttua tehokkaammin vilpillisessä mielessä toimivien tahojen menettelyihin.

II.) 42-menettelyn veronkannon toteutumisen valvonta yhteistyöalueena

Suomen kautta 42-menettelyssä on viime vuosina kulkenut satojen miljoonien eurojen arvosta tavaraa yhteisön alueelle. Lisäksi vilpillisessä mielessä toimivat saattavat hyödyntää muita edeltäviä tullimenettelyjä ennen tavaroiden luovuttamista kulutukseen hakiessaan eri viranomaisten sekä eri yhteisön alueen valtioiden tiedonvaihdon heikkoja kohtia. Tiivistetyn viranomaisyhteistyön kautta voidaan paremmin varmistaa, että arvonlisäveronkantoa koskevaa sääntelyä sovelletaan asianmukaisesti tavaroiden luovutuksen, tavaroiden yhteisöhankinnan ja tavaroiden tuonnin yhteydessä. Tarpeena on selvittää mahdollisuudet Tullin, Verohallinnon ja Poliisin kesken viranomaisyhteistyön sekä tiedonvaihdon lisäämiseksi arvonlisäverotukseen liittyvän veronkierron vaikeuttamiseksi sekä paljastamiseksi.

III.) LIPRE käyttötarkoituksen laajennus

Selvitetään mahdollisuudet laajentaa LIPRE:n käyttötarkoitusta siten että järjestelmää voidaan hyödyntää myös hallinnollisissa menettelyissä, mm. vero- ja lupavalvonnassa. Käyttötarkoituksen laajennuksen mahdollisuuksista voidaan mainita mm. tehostettu autoverovalvonta sekä

verottamattoman ajoneuvon käyttöoikeuden valvonta. Kabotaasivalvonnan tehostamisen kautta voidaan vaikeuttaa laittoman kabotaasiliikenteen harjoittamista, mikä johtaa laillisesti toimivien tahojen toimintaedellytysten turvaamiseen. Tavoitteena ja tuloksena hankkeen osalta on kaupallisen tavaraliikenteen reaaliaikaisen valvonnan sekä tullimenettelyjen sujuvuuden tehostaminen. Hankkeessa tulisi lisäksi selvittää mahdollisuudet hyödyntää järjestelmän tuottamaa informaatiota laajemmin myös muiden viranomaisten toiminnassa. Kyseessä on siten poikkihallinnollinen lainsäädännöllinen hanke, jonka kautta Tullin lisäksi useat muut viranomaiset voisivat saada osaltaan selkeää lisähyötyä.

IV.) Alkoholin maahantuonnin selkeyttäminen

a.) selvitetään alkoholin etämyyntiä ja -ostamista koskevan lainsäädännön uudistamisen tarvetta sekä täsmentämisen mahdollisuutta.

Hankkeen tavoitteena on selkeyttää erityisesti maahantuontiin liittyvää verovelvollisuuden määrittelyä ja varmistaa veronkannon toteutuminen.

b.) samalla selvitetään viranomaisten välisen tiedonvaihdon tehostamista valmisteveronkannon turvaamiseksi sekä lupamenettelyiden hallinnon helpottamiseksi.

Hankkeen tarkoituksena on turvata tiedonvaihdon tehostuminen ja erityisesti tietojen saanti tukumyyntilupien luovutustietojen sekä maahantuontilupien tuontitietojen osalta veroja kantavalle viranomaiselle lupahallintaa, verovalvontaa sekä riskianalyysiä ja kohdevalintaa varten.

Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto

Koulutus lisäisi ammattitaitoa ja asiantuntemusta sekä syventäisi yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Tavoitteena on ammattitaitoinen henkilökunta.

Valtakunnansyyttäjänvirasto

ks. edellä

Valtakunnanvoudinvirasto

a) Ulosotossa varattomaksi todetuilla yrityksillä ei ole pääsääntöisesti edellytyksiä kannattavan liiketoiminnan jatkamiseen. Yritykset jäävät kuitenkin oikeustoimikelpoisina elämään. Sen lisäksi, että kyseinen yritys palaa aika ajoin takaisin ulosottoon ja aiheuttaa käytännössä turhaa työtä (todetaan uudelleen varattomaksi), käytetään näitä yrityksiä myös väärinkäytösten välineinä ulosoton välttelytarkoituksessa. Nykyisin ulosotossa tehtävä yrityksen taloudellisen aseman selvittäminen on varsin kattavaa. Yrityksperinnän tehostaminen on ollut ulosotossa painopistealueena viime vuosina ja vireillä olevan rakenneuudistushankkeen myötä yrityksperinnän keskittäminen siihen erikoistuneille asiantuntijoille on harkittavana. Ulosoton varattomuusesteellä ei ole kuitenkaan vastaavia vaikutuksia yrityksen toiminnan jatkamiseen mitä konkurssissa, vaikka varallisuusaseman selvittämisen kattavuus lähenee konkurssimenettelyssä tehtävää velalliselvitystä. Tavoitteena ehdotuksella on ensinnäkin estää toimimattomien yritysten käyttäminen väärinkäytösten välineenä velallisen omaisuuden tai tulon taikka velallisen tosiasiallisen toiminnan piilottamiseksi.

Toisena tavoitteena on saada ulosoton työpanosta tehokkaammin kohdennettua niihin velallisiin ja yrityksiin, joista perinnän kautta on vielä saatavissa muitakin tuloksia kuin todettu varattomuus.

b) Tavoite on, että myös tällaiset yritykset ja yrittäjät saataisiin vastaamaan velvoitteistaan eikä epätervettä kilpailuasetelmaa pääse kansallisille markkinoille syntymään.

c) Tietojärjestelmän kehittämisellä datavirran hyödyntämiseksi pyritään siihen, että ulosoton tietojärjestelmän tietoeriä saadaan lisättyä harmaan talouden torjunnan kannalta oleellisilla tiedoilla. Ulosoton tietojärjestelmässä ei ole esimerkiksi tällä hetkellä tietoerää koskien ulosotossa olevien velallisten toimialaa. Tiedossa on, että tietyillä toimialoilla harmaan talouden riski on suurempi kuin toisilla. Toimialatieto on saatavissa velvoitteidenhoitoselvityksestä. Mikäli toimialatieto tulisi automaattisesti ulosoton ULJAS -tietojärjestelmään VHS:n datavirtaa hyödyntäen, mahdollistaisi se ulosotossa eri toimialojen tarkastelun kokonaisuuksina ulosoton omilla tietojärjestelmästä tehtävillä automaattisilla poiminnoilla.

Toisena esimerkkinä voisi mainita liiketoimintakieltoon määrätyt henkilöt. Liiketoimintakiellon välittyminen automaattisesti tietojärjestelmään mahdollistaisi näiden harmaan talouden näkökulmasta korkeamman riskin henkilöiden tehokkaamman tunnistamisen velallisten joukosta. Tällä hetkellä liiketoimintakieltoon määrätyt henkilöt nousevat esiin yksittäistapauksessa tilustusta velvoitteidenhoitoselvityksestä taikka manuaalilistoista tehtävällä poiminnalla. Tavoitteena on väärinkäytöksiin turvautuvien velallisten tehokkaampi tunnistaminen velallisten joukosta.

Ulosotossa vireillä oleva rakenneuudistus syö runsaasti tietojärjestelmän kehittämiseen suunnattuja varoja. Edellä mainittuun erityisesti harmaan talouden torjunnan tehostamiseen liittyvään kehittämiseen ei ole riittäviä määrärahoja. Toki kehittäminen tältä osin palvelee myös ulosoton rakenneuudistuksessa suunniteltuja menettelyjä, kuten yritysperinnän keskittämistä. Laajoihin velallismääriin liittyvä automaattinen tiedonhankinta voi vaatia myös ulosoton tiedonhankintaan liittyvän lainsäädännön muutoksia (ulosottokaari 3 luku 64 §).

d) Henkilöstön ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen edellyttää koulutusta. Esimerkkinä voidaan mainita yleistynyt virtuaalivaluuttojen käyttö omaisuuden ja tulon piilottamiseksi velkojilta ja viranomaistoimilta.

Konkurssiasiamiehen toimisto

Turvataan konkursseluihin liittyvien taloudellisten väärinkäytösten selvittäminen riittävällä tasolla. Ks. myös edellinen kysymys.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Hankkeet on perusteltu jo nykyisen ohjelman valmistelussa ja ne ovat pysyneet muuttumattomina.

Työ- ja elinkeinoministeriö

TEM:n osalta keskeinen tavoite harmaan talouden torjunnassa liittyy yritysten välisen reilun kilpailun turvaamiseen ja työntekijöiden suojeluun. Hankkeiden tarkoitus on pääsääntöisesti ehkäistä harmaata taloutta ennakolta.

Kysymys 5. Miten arvioitte tekemienne ehdotuksien harmaan talouden torjunnan vaikutuksia ja taloudellisia vaikutuksia?

Sisäasiainministeriö

Kts. kohta 4.

Valtiovarainministeriö

Kansallisen tulorekisterin perustamisella ja sen yhteydessä toteutettavilla toimenpiteillä arvioidaan olevan merkittävä vaikutus harmaan talouden torjunnan tehostamisessa.

Tehokkaan katumisen säännösten voidaan arvioida lisäävän verotuloja jonkin verran. Lisäksi aiemmin piilotettuja varoja tulisi jatkossa verovalvonnan piiriin.

Verohallinto

Ks. perustelut

Tulli

- I.) Selvittää nykyisen harmaan talouden torjuntaohjelman puitteissa käynnissä olevien hankkeiden tilanne ja päivittää keskeneräisten hankkeiden tämänhetkinen vaihe.

esimerkiksi:

Rahanpesutietojen käytön laajennus

Lainsäädäntömuutoksen myötä mahdollisesti toteutettu käytön laajennus voisi mahdollisesti selkeyttää rahavirtojen hahmottamista, edesauttaa harmaan talouden paljastamista ja antaa edellytykset puuttua tehokkaammin vilpillisessä mielessä toimivien tahojen menettelyihin.

- II.) 42-menettelyn veronkannon toteutumisen valvonta yhteistyöalueena

Yhteistyön tiivistyminen omalta osaltaan vaikeuttaa viranomaisten ja valtioiden välisissä katvealueissa vilpillisessä mielessä toimivien toimintaedellytyksiä sekä tehostaa arvonlisäveropetosten ennaltaehkäisyä.

- III.) LIPRE käyttötarkoituksen laajennus

Selvityksen myötä mahdollisen käyttötarkoituksen laajennuksen kautta voitaisiin edelleen tehostaa Tullin veronkantoa sekä taata laillisesti toimiville kuljetusalan yrityksille entistä tasavertaisemmat kilpailuedellytykset. Lisäksi muutos toteutuessaan antaisi todennäköisesti paremmat mahdollisuudet valvoa 1.1.2015 voimaan tullutta lainmuutosta, jonka perusteella vakinaisesti Suomessa asuvalla on mahdollisuus 14 päivän verottomaan käyttöön vuodessa.

IV.) Alkoholin maahantuonnin selkeyttäminen

- a.) selvitetään alkoholin etämyyntiä ja -ostamista koskevan lainsäädännön uudistamisen tarvetta sekä täsmentämisen mahdollisuutta.
- b.) samalla selvitetään viranomaisten välisen tiedonvaihdon tehostamista valmisteveronkannon turvaamiseksi sekä lupamenettelyiden hallinnon helpottamiseksi.

Mahdollisen selvityksen myötä täsmentynyt lainsäädäntö voisi mahdollistaa valvonnan kohdentamisen entistä selkeämmin laittomaan toimintaan. Tätä kautta valvonnan täsmentyessä olisi Tullin veronkanto omiaan tehostumaan. Edelleen hankkeen myötä saattaisi kansallisen toimitusketjun kautta tapahtuvan alkoholin hankinta lisääntyä aikaisemmasta turvaten verokertymää omalta osaltaan.

Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto

Aiempaa tehokkaamman koulutuksen avulla pystyttäisiin varmistamaan paremmin asioiden ammattitaitoinen ja tehokas käsittely. Todennäköistä olisi, että asioiden selvitysprosentit kasvaisivat ja käsittelyajat lyhenisivät.

Valtakunnanvoudinvirasto

a) Edellä mainittuihin järjestelyihin turvautuvat tahot ovat usein harmaan talouden taikka aiempaa talousrikostaustaa omaavia toimijoita. Harmaan talouden torjunnan näkökulmasta yksi väline väärinkäytösten mahdollistamiseksi poistuisi ja toisaalta ulosoton yhä vähenevät resurssit saataisiin kohdennettua velallisiin ja yrityksiin, joihin kohdistuvilla toimenpiteillä on tuloksia vielä saatavissa. Nämä tulokset harmaan talouden torjunnan näkökulmasta olisivat verojen ja julkisoikeudellisten maksujen tehokkaampi perintä sekä terveen kilpailun edistäminen. Maksujaan laiminlyövät yritykset saataisiin tehokkaan perinnän myötä suorittamaan veloitteensa, taikka niillä ei olisi enää edellytyksiä toiminnan jatkamiseen.

b) Harmaan talouden torjunnan näkökulmasta vaikutukset liittyvät lähinnä väärinkäytösten ennalta estävyyteen. Valtiontaloudellisesti asialla ei ole kovinkaan suurta fiskaalista vaikutusta.

c) Tehokkaalla puuttumisella erilaisiin väärinkäytöstapauksiin on ennen kaikkea harmaata taloutta ennalta estävä vaikutus. Väärinkäytöksillä ei saa saavuttaa sitä taloudellista hyötyä mitä niillä tavoitellaan. Siksi nämä tapaukset pitää tunnistaa velallisjoukosta entistä tehokkaammin. Automaation hyödyntäminen on tässä seulonnassa alkutekijöissään. Yrityisperinnän tehostamisella on myös euromääräistä vaikutusta ulosoton perimistulokseen ja näin velkojien oikeusturvaa saadaan tehokkaammin toteutettua.

Konkurssiasiamiehen toimisto

Julkisselvitys ja velallisten toimintaan kohdistuvat erityistarkastukset ovat keskeinen tapa huolehtia valtion vastuusta pesiin liittyvissä rikosasioissa ja rikosvastuun toteuttamisessa. Kokeemukset julkisselvityksistä ja tarkastustoiminnasta ovat olleet erittäin hyviä 2004 – 2014 ts. järjestelmä on osoittautunut kustannustehokkaaksi tavaksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Hankkeet on arvioitu jo nykyisen ohjelman valmistelussa ja arviot ovat samat.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Tässä vaiheessa ei ole arvioitavissa. Kartellivalvonta on kuluva vaalikauden aikana ollut erittäin "tuottavaa".

Kysymys 6. Mitkä ovat tekemienne ehdotuksien lisäresurssitarpeet? Arvioikaa euromääräisiä ja ht-vuosiperusteisia lisäresurssitarpeita. Huomioikaa arvioinnissa mahdolliset IT-kustannukset.

Sisäasiainministeriö

Lähtökohtaisesti nykytasoinen resurssointi mahdollistaa juuri ja juuri nykytasoinen toiminnan ja tulokset myös lähitulevaisuudessa. Toisaalta edellä esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen mm. viranomaisten hallinnollisten toimenpiteiden käytön lisääminen, vaikuttaisi osaltaan vähentävästi poliisille tulevien asioiden määrään.

Rikoksia paljastava toiminta ja nettiympäristön haltuunotto edellyttävät lisäresursseja. Tosiasiallisen vaikuttavuuden saavuttamiseksi toiminnot edellyttävät yhteensä vähintäänkin 30–40 vuositaisen htv-määrän eli 1,8 - 2,4 milj€ lisärahoituksen.

Valtiovarainministeriö

Kansallisen tulorekisterin perustamishanke on asetettu marraskuussa 2014. Verohallinto tulee toimimaan perustettavan rekisterin ylläpitäjänä ja vastuuviranomaisena rekisterin käyttöönoton jälkeen. Ministeriö vastaa suunnitteluvaiheen kustannuksista ja Verohallinto rekisterin tuottamisvaiheen investointikustannuksista. Investointihankkeen kokonaiskustannukseksi on arvioitu 25,2 Me. Hankkeen investointikustannuksista tietojärjestelmäkustannuksia on 23,5 Me ja henkilöstömenoja 1,6 Me. Investointihankkeen työt ajoittuvat ajalle 2014–2019.

Muilta osin ei tässä vaiheessa ole arvioita mahdollisista lisäresurssitarpeista.

Verohallinto

Kyselyn ensimmäisessä osassa tiedusteltiin välttämättömiä harmaan talouden torjunnan resurssitarpeita vuoden 2015 jälkeiselle ajalle nykyisen valvontatason säilyttämiseksi. Siihen Verohallinto on antanut erillisen vastauksensa joulukuussa 2014. Sen osalta Verohallinto korostaa, että siinä oli kyse nykyisen valvontatason säilyttämisestä ja osa tässä dokumentissa kuvatuista toimenpiteistä edellyttää lisäresursseja.

Tulli

Tullin näkökulmasta keskeiset toimet voidaan jakaa tietojärjestelmien kehittämiseen, riittävään resursointiin, toiminnan kehittämiseen ja yhteistyön lisäämiseen.

Verojen ja maksujen tehokas kerääminen edellyttää kehittyneitä tietojärjestelmiä ilmoitus- ja maksutietojen käsittelyyn sekä asiakashallinnan, riskianalyysin, valvonnan ja rikostorjunnan käyttöön. Tämä edellyttää riittävää määrärahanostusta.

Ehdotetuissa hankkeissa on kyse ensisijaisesti viranomaisyhteistyön tiivistämisestä sekä lainsäädännöllisten hankkeiden eteenpäin viemisestä. Tietoteknisiä ratkaisuja on esitetty useammassa hankkeessa. Tavoitteena onkin informaation mahdollisimman automatisoitu hyödyntäminen, jolloin henkilöstöresursseja voidaan eri viranomaisissa suunnata tehokkaammin ja tuottavammin operatiiviseen harmaan talouden ja talousrikollisuuden vastaiseen työhön. Mikäli valvonnan tasoa halutaan nostaa, tai projektimaisesti tuoda uusia toimintoja tai tehostetun valvonnan jaksoja, on toiminnan tehostamisella resurssivaikutuksia siitä riippuen kuinka tehokkaasti tavoitteita halutaan saavuttaa.

Harmaan talouden vastaisen toimintatason edellyttämää resursointia vuosille 2016–2019 on tarkemmin kuvailtu Tullin antamassa vastauksessa kyselyn OSA I: Torjuntaohjelman resurssit. Edellä on Tullin toimesta tehty esityksiä harmaan talouden torjuntaohjelman puitteissa toteutettavien selvitysten osalta.

Tullin toimesta ehdotettujen hankkeiden osalta näemme, että kun hankkeita lähdetään työryhmävaiheessa tekemään, tuotetaan hankkeisiin tarkentavia kannanottoja, joilla hankkeet saadaan toiminnallisiksi kokonaisuuksiksi ja näin osaksi eri viranomaisten toimintaa.

Tässä vaiheessa on myöhemmin laadittavien selvitysten osalta hyvin vaikeaa tehdä arvioita hanke-ehdotuksina esitettyjen selvityksien myötä (esimerkiksi mahdollisten lainsäädäntömuutosten) toteuttamisen vaatimista euromääräisistä tai ht-vuosiperusteisista lisäresurssitarpeista. Esitettyjen hanke-ehdotuksien osalta voidaan karkealla tasolla esittää toteuttamisen edellyttämien lisäresurssien osalta seuraavaa:

- htv tarpeet n. 30-100
- tietotekniset toteutukset n. 1-5 miljoonaa euroa
- euromääräinen vuosiperusteinen tarve vuosille 2016–2019 n. 1,5-6 miljoonaa per vuosi

Oikeusministeriö - oikeushallinto-osasto

Tarpeellisia ovat nykyiset yleisille tuomioistuimille osoitetut määrärahat sekä kyselyn 1 osan 2 b kohdassa mainitut lisäresurssit. Mainitun 2 b kohdan mukaan oikeusministeriön järjestämän täydennyskoulutuksen kustannuksiin pitäisi lisätä määrärahoja noin 100 000 euroa, joka mahdollistaisi koulutuksen laajentamisen (nykyisin yleisten tuomioistuinten talousrikosoikeuden koulutuspolku maksaa noin 91 000 euroa, jos siihen lisätään hao-koulutusta, määräraha on noin 100 000 e).

Oikeusministeriön koulutusyksikön tuottaman harmaaseen talouteen liittyvän koulutuksen kokonaismäärä on noin 30 koulutuspäivää. Koulutusohjelmaan kuuluu laajamittainen yliopistoyhteistyö, joka nostaa koulutuspäivien hintaa. Koulutus tuotetaan hallinnonalan parhaiden asiantuntijoiden, syyttäjälaitoksen, poliisien ja keskusrikospoliisin sekä verohallinnon kanssa suunnitelmalla. Koulutusohjelmien kouluttajat edustavat myös em. tahoja. Lisämäärärahalla pysyttäisiin

varmistamaan aiempaa paremmin se, että myös hallinto-oikeuksissa olisi riittävät resurssit käsitellä vaikeita ja laajoja verovalitusasioita, joihin liittyy harmaan talouden piirteitä.

EU:n maksukyvyttömyysasetuksen voimaantulon on arvioitu aiheuttavan 110 000 euron IT-kustannukset. Tämä kuitenkin rahoitetaan erillään torjuntaohjelmasta.

Valtakunnanvoudinvirasto

a) Kuten edellä todettiin, tulisi varsinainen menettely kaupparekisteristä poistamiseen tapahtua muun viranomaisen kuin ulosottomiehen toimesta. Kyseinen ehdotus ei suuresti muuttaisi ulosottomenettelyä nykyisestä. Vaikka se toisaalta lisää selvitystyölle asetettavia vaatimuksia yrityserinnässä, niin se samalla vähentää moninkertaista samojen asioiden käsittelyä. Menettely ei edellyttäisi pysyviä lisäresurssitarpeita ulosottoon.

Alkuvaiheessa hanke vaatisi jonkin verran resursseja IT-kehittämiseen josta arvio on 200.000 euroa. Henkilöstön kouluttaminen vaatisi valtakunnallisesti noin 50.000 euroa.

b) Ei määriteltävissä.

c) Tehtävät vaativat ulosottopuolella arviolta kaksi - kolme henkilötyövuotta eli noin 200.000 euroa (IT-kehittäminen).

d) Kouluttaminen ei suoraan vaadi lisähenkilökuntaa mutta tuottaa kuluja koulutuksen järjestämisen kautta, arvio 150.000 euroa.

Konkurssiasiamiehen toimisto

Henkilöresurssitarpeet yhteensä 1 – 2 htv.

Erityistarkastuksiin vuosille 2011 – 2015 osoitetun lisämäärärahan 148 000 € muuttaminen pysyväksi.

Julkisselvityskustannuksiin sekä tuomioistuimien maksamiin pesänhoitopalkkioiden ja rikosilmoituspalkkioiden maksamiseen osoitetun arviomäärärahan korotus 350 000 €/vuosi.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Hanke-ehdotuksilla ei ole suoranaisia lisäresurssitarpeita.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Tässä vaiheessa ei ole tunnistettavia lisäresurssitarpeita.

